

Verkaveling Faliestraat 2, Zedelgem (gem. Zedelgem)

Archeologisch vooronderzoek t.b.v. **Archeologienota ID28320**

Verslag van Resultaten

Bureauonderzoek – 2023L206

Colofon

Titel: Verkaveling Faliestraat 2, Zedelgem (gem. Zedelgem)
Archeologisch vooronderzoek t.b.v. de Archeologienota ID28320-Verslag van
resultaten Bureauonderzoek (2023L206)

Status: eindversie

Datum: 21 december 2023

Auteur: lic. D. Demey

Kaartvervaardiging: lic. D. Demey

Projectcode OE: 2023L206

Oudland projectcode: ZEFA-23

Erkend archeoloog: Dieter Demey (OE/ERK/Archeoloog/2017/00194)

Bewaarplaats documentatie: Oudland BV

Bevoegd gezag: agentschap Onroerend Erfgoed

Oudland BV
Fortbekeweg 11
8000 Koolkerke
telefoon: 0468/34 13 05
E-mail: info@oudland.be

© Oudland BV, 2023

Oudland aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

Oudland BV heeft in december 2023 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd ten behoeve van de verkaveling Faliestraat 3, te Zedelgem (gem. Zedelgem). Dit vooronderzoek bestond uit een bureaustudie waarbij het archeologisch potentieel voor het plangebied is geëvalueerd op basis van gekende en ontsloten informatie.

Hoewel er nog geen archeologische resten bekend zijn binnen de grenzen van het plangebied is op basis van het bureauonderzoek te concluderen dat voor het plangebied een verhoogd potentieel geldt voor het voorkomen van archeologische vindplaatsen uit de steentijden en nieuwe tijden. Naast gunstige landschappelijke variabelen is specifiek verwezen naar de nabije bekende vindplaatsen CAI ID224166, ID981971 en CAI ID 301110, respectievelijk de resten van verschillende mesolithische kampplaatsen en een oude vondstlocatie van neolithische artefacten. Binnen het plangebied zal bovendien rekening moeten worden gehouden met de kans op het voorkomen van archeologische resten van rurale bewoning dat er is gedocumenteerd vanaf het laatste kwart van de 17de eeuw.

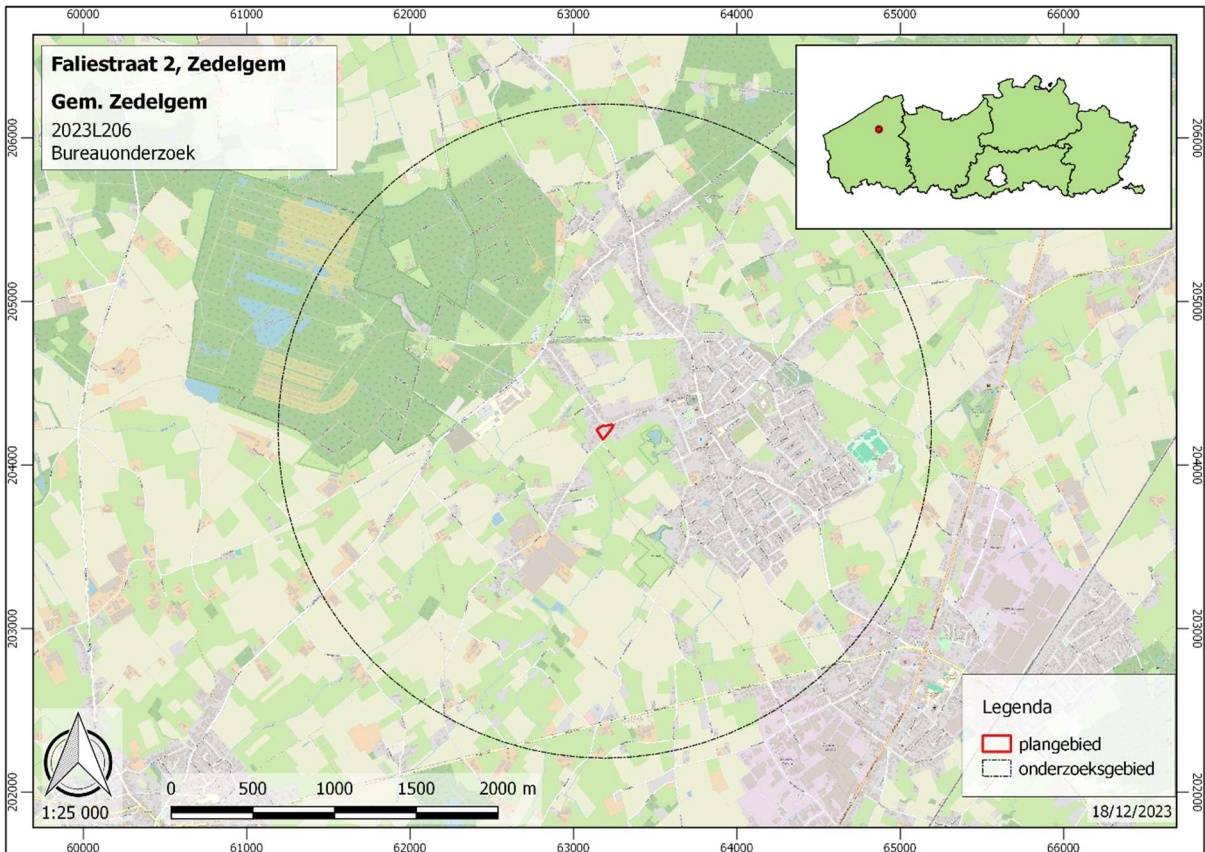
Geconcludeerd is nog dat eventueel aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied potentieel nog gaaf bewaard kunnen zijn vanwege vastgesteld historisch landgebruik. Alsnog is er evenwel nog onvoldoende informatie beschikbaar voor definitieve uitspraken over de aardkundige opbouw van de locatie.

Daarom besluit het bureauonderzoek dat aanvullend archeologisch vooronderzoek in de vorm van landschappelijk bodemonderzoek is aangewezen. Meest efficiënt wordt inzicht in de aardkundige situatie van het plangebied bekomen middels landschappelijk booronderzoek. Afhankelijk van de resultaten van dit booronderzoek kan dan worden besloten tot afronding of verderzetting van het archeologietraject.

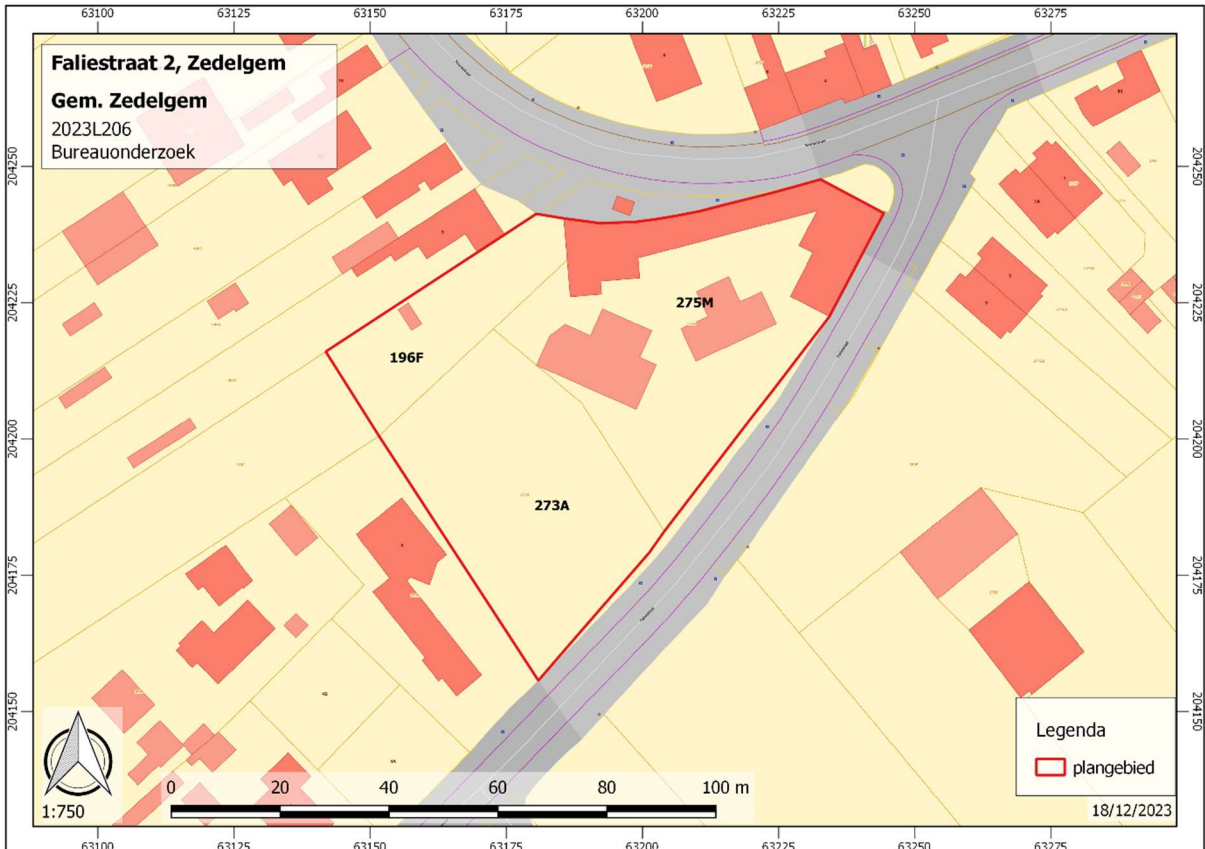
Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inhoudsopgave.....	4
1 Inleiding.....	8
1.1 Administratieve gegevens	8
1.2 Algemeen.....	9
1.2.1 Aanleiding	9
1.2.2 Ruimtelijke situering	9
1.2.3 Huidige situatie plangebied	9
1.2.4 Archeologische voorkennis.....	9
1.2.5 Juridische context	9
1.2.6 Geplande werken.....	13
1.3 Opzet en onderzoeksopdracht	14
1.3.1 Opdracht	14
1.3.2 Opzet.....	14
1.4 Leeswijzer	14
2 Bureauonderzoek	15
2.1 Beschrijvend gedeelte	15
2.1.1 Administratieve gegevens.....	15
2.1.2 Onderzoeksopdracht	15
2.1.3 Strategie & werkwijze	16
2.2 Resultaten.....	17
2.2.1 Aardkundige gegevens.....	17
2.2.2 Historische situering	24
2.2.3 Verstoringshistoriek.....	28
2.2.4 Archeologische gegevens.....	32
2.2.5 Archeologische verwachting.....	32
2.3 Synthese en assessment.....	34
2.3.1 Synthese.....	34
2.3.2 Assessment	35
3 Bibliografie	36
3.1 Uitgegeven bronnen.....	36
3.2 Onuitgegeven bronnen.....	36
3.3 Geraadpleegde websites	36
4 Figurenlijst.....	37

5 Lijst van bijlagen 38

Figuur 1: locatie plangebied op topografische laag (bron: openstreetmap.org)

Figuur 2: projectie plangebied op kadasterplan (bron: geopunt.be)

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens

Archeologienota:	ID28320		
Nota:	-		
Projectcode Agentschap OE:	2023L206	bureauonderzoek	
Site code (intern gebruikt):	ZEFA-23		
Erkende archeoloog:	Dieter Demey (Oudland BV) OE/ERK/Archeoloog/2017/00194		
Locatie plangebied:	Provincie:	West-Vlaanderen	
	Gemeente:	Zedelgem	
	Deelgemeente:	Zedelgem	
	Postcode:	8210	
	Adres:	Faliestraat 2	
	Toponiem:	Faliestraat	
	Kadastraal:	ZEDELGEM - AFDELING 1, ZEDELGEM – AFDELING 1, sectie C, percelen 196F, 273A & 275M	
	Bounding Box:	ZW: X: 63141.8	Y: 204155.68
		NO: X: 63244.3	Y: 204247.60
Oppervlakte betrokken percelen:	6.348 m ²		
Oppervlakte bodemingrepen:	4.820 m ²		
Oppervlakte plangebied:	4.820 m ²		
Oppervlakte onderzoeksgebied:	12.520 km ²	bureauonderzoek	
Termijn uitvoering onderzoek:	18 december t.e.m. 20 december 2023		
Betrokken actoren:	Dieter Demey	veldwerkleider, erkend archeoloog	
Wetenschappelijke advisering:	-		

1.2 Algemeen

1.2.1 Aanleiding

Oudland BV heeft in december 2023 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd ten behoeve van de verkaveling Faliestraat 2 te Zedelgem (gem. Zedelgem). De verkaveling voorziet in de realisatie van 15 bouwloten voor ééngezinswoningen met bijhorende infrastructuur (groenzones, wadi, wegenis en riolering).

1.2.2 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen in het N van de provincie West-Vlaanderen op ruim 500 m ten W van de historische dorpskern van Zedelgem (gem. Roeselare). Het plangebied is 3 km in O richting verwijderd van de historische dorpskern van Aartrijke en bevindt zich op eenzelfde afstand in Z richting van Snellegem. Het plangebied wordt in het Z begrensd door de Faliestraat en in het N door de Kronestraat. Op het gewestplan wordt het plangebied aangegeven als woongebied (code 0100). De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 4.850 m². Het gaat om één eigendom. Het perceel heeft als kadastrale omschrijving: ZEDELGEM - AFDELING 1, ZEDELGEM – AFDELING 1, sectie C, percelen 196F, 273A & 275M.

1.2.3 Huidige situatie plangebied

Op het perceel 275M bevindt zich de historische hoeve *d'Hooghe Schuere*. Rond het erf is de historische woning en schuur bewaard. Overige bouwvolumes betreffen jongere schuren en loodsen uit de 2de helft van de 19de eeuw en 2de helft van de vorige eeuw. Op percelen 273A en 196F staan hoogstammen. Op deze percelen is nooit eerder bebouwd. Er is geen informatie beschikbaar over kabels of leidingen die interfereren met het plangebied. Het Kabel- en Leidingenportaal (KLIP) is voor de studieopdracht niet geraadpleegd.

1.2.4 Archeologische voorkennis

De voorziene werken liggen niet binnen de contouren van een eerder vastgestelde archeologische zone. Binnen het plangebied beschrijft de CAI geen bekende archeologische vindplaatsen of archeologische indicatoren (cf. *infra*). Het plangebied was niet eerder onderwerp van archeologisch vooronderzoek.¹

1.2.5 Juridische context

Het plangebied interfereert met vastgesteld bouwkundig erfgoed ID22761, de *Hoeve d'Hooghe Schuere*. De voorziene inrichting omvat of faciliteert ingrepen in de bodem die mogelijk bedreigend zijn voor eventueel aanwezige archeologische resten. Ingevolge het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013 dient een archeologienota toegevoegd bij de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden. Onderhavige vergunningsaanvraag en de specifiek hierin beschreven ingrepen hebben immers betrekking op (delen van) percelen met een totale gecombineerde oppervlakte van 3.000 m² of meer.

De voorziene werken liggen niet in een gebied zonder archeologisch erfgoed zoals deze zijn vastgesteld in het besluit van de administrateur-generaal van 22 mei 2018. De voorziene werken liggen niet binnen de contouren van een reeds gekende verstoorde zone. De voorziene werken liggen niet binnen bestaand gabarit.²

Omdat een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem voorafgaand aan het aanvragen van de omgevingsvergunning economisch onwenselijk wordt geacht door de bouwheer, is geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een archeologienota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er in het plangebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

¹ <https://geo.onroerenderfgoed.be>

² <https://geo.onroerenderfgoed.be>

Figuur 3: projectie plangebied op orthofoto van maart 2021 (bron: geopunt.be)

1.2.6 Geplande werken

De verkaveling voorziet in de realisatie van 15 bouwlotten voor halfopen en gesloten ééngezinswoningen met bijhorende infrastructuur (wegenis, parkeerzone, carports, groenzone, waterbuffering en -infiltratie en riolering). Op heden zijn er geen definitieve plan- en bouwtechnische details van de nieuwbouw beschikbaar. Verondersteld wordt dat ter voorbereiding van de nieuwbouw bestaande bewoning zal worden gesloopt, de teelaarde van de kavels afgegraven, gestockeerd en hergebruikt om daarna (delen van) het plangebied naar wens te nivelleren. Er wordt uitgegaan van een beperkte en lokale maaiveldmodificatie. Uitgegaan wordt van bouw op algemene funderingsplaat op vorstrand. De verkaveling zal worden ontsloten door een nieuwe weg met gescheiden riolering, aangesloten op de bestaande nutsinfrastructuur langs de aanliggende straten.

Voor de geplande ontwikkeling wordt uitgegaan van een potentiële impactdiepte tot één meter ter hoogte van de bouwkavels. Ter hoogte van de wegenis dient uitgegaan van een halve meter impactdiepte en waar regenputten en riolering worden geïnstalleerd, moet rekening gehouden met een plaatselijk verstoring van de ondergrond tot twee meter.

1.3 Opzet en onderzoeksopdracht

1.3.1 Opdracht

Het archeologisch vooronderzoek heeft als opdracht het inventariseren, waarden en veiligstellen van eventueel aanwezig waardevol archeologisch erfgoed binnen de grenzen van het plangebied:

1. *inventariseren*: zijn er archeologische sites te lokaliseren en welke zijn hun karakteristieken (types, datering, begrenzing, bewaringstoestand en relatie met het landschap)?
2. *waarden*: wat is de kenniswaarde van eventuele aanwezige archeologische sites?
3. *veiligstellen*: hoe moet met eventuele waardevolle archeologische sites worden omgegaan in het kader van de geplande bodemingrepen (*in situ, ex situ*)?

1.3.2 Opzet

Het archeologisch vooronderzoek beoogt steeds een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed. Vooral de opportuniteit van vooronderzoek met ingreep in de bodem af te wegen, is aldus eerst de opportuniteit van de diverse (combinaties van) methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

De keuze van de (combinaties van) methoden is steeds gebaseerd op volgende vier criteria:

1. *mogelijkheid*: is het mogelijk om de methode toe te passen binnen het plangebied?
2. *nut*: kan een bruikbaar resultaat verwacht worden met de toepassing van de methode?
3. *schadelijkheid*: kan toepassing van de methode het te verwachten bodemarchief overdreven beschadigen?
4. *noodzaak*: rechtvaardigt de kost van de methode het te verwachten resultaat?

Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	Vooronderzoek met ingreep in de bodem
a. bureauonderzoek	
b. landschappelijk bodemonderzoek	
c. geofysisch onderzoek	
d. veldkartering	
e.	verkennend archeologisch booronderzoek
f.	waarderend archeologisch booronderzoek
g.	proefsleuven en proefputten

1.4 Leeswijzer

Ieder archeologisch vooronderzoek begint noodzakelijkerwijs met een bureauonderzoek (zie hoofdstuk 2). Over de aanvullende fasen van vooronderzoek wordt in volgorde van uitvoering gerapporteerd. Bij elke fase van vooronderzoek is de vraagstelling gespecificeerd, de methode toegelicht en over bekomen resultaten gerapporteerd. Iedere fase eindigt met het afwegen van de noodzaak van verder vooronderzoek. Hiertoe wordt een uitspraak gedaan over het potentieel op kennisvermeerdering hierbij en de eventuele aard daarvan. Waar van toepassing is een kader gespecificeerd waarbinnen het potentieel dient waargemaakt.

Indien het bureauonderzoek voldoende informatie oplevert, of er geen aanvullend vervolgonderzoek kan worden uitgevoerd voorafgaand aan het bekomen van de vergunning, zal na deze eerste fase van vooronderzoek al een programma van maatregelen worden uitgeschreven met aanbevelingen.

2 Bureauonderzoek

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

Onderstaande gegevens zijn aanvullend op de administratieve gegevens zoals in het inleidend deel 1 weergegeven en zijn specifiek van toepassing op het bureauonderzoek.

- *Projectcode agentschap OE:* **2023L206**
- *Plangebied:* cf. *supra* (1.1)
- *Onderzoeksgebied:* voor het bureauonderzoek is tot 2 km rondom het plangebied gezocht naar relevante informatie voor de evaluatie van het archeologisch potentieel cf. *infra* (2.1.3)

2.1.2 Onderzoeksopdracht

2.1.2.1 *Doelstelling*

Het bureauonderzoek vormt de eerste stap van het archeologisch vooronderzoek. Tijdens het bureauonderzoek wordt door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen getracht om eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het plangebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen -cf. *supra* (1.3.1).

Aangenomen wordt dat het archeologisch erfgoed binnen een plangebied bij de aanvang van een vooronderzoek nog grotendeels onbekend is. In de praktijk resulteert het bureauonderzoek dan ook meestal in een inschatting van een archeologisch potentieel en maar zelden in de beoogde absolute inventaris. Het potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van archeologische resten en is gebaseerd op variabelen zoals aardkundige context, verstoringshistoriek en archeologische indicatoren.

Het bepalen van de archeologische verwachting is een zinvolle doelstelling voor het bureauonderzoek. Deze werkhypothese laat in afwachting van de exhaustieve archeologische inventaris toe om beredeneerde keuzes te maken met betrekking tot aanvullende stappen van vooronderzoek (cf. 1.3.2), alsook een eerste en voorlopige evaluatie van de planeffecten.

2.1.2.2 *Vraagstellingen*

Het bureauonderzoek realiseert zijn doelstelling met het beantwoorden van de onderzoeksvragen:

- I. Hoe is de aardkundige opbouw van het plangebied, welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- II. Wat was het historisch landgebruik van het plangebied, wat is de invloed daarvan voor (eventueel) aanwezige archeologische resten en zijn er verstoorde zones aan te wijzen?
- III. Zijn er archeologische resten bekend of te verwachten binnen het plangebied en welke is hun aard, ouderdom, gaafheid en conserveringsgraad?
- IV. Wat is de invloed van de geplande werkzaamheden op (eventuele) archeologische resten en op welke manier kan hiermee bij de planuitvoering worden omgegaan?

2.1.2.3 *Randvoorwaarden*

Het onderzoek is uitgevoerd door een erkend archeoloog volgens de normen van de Code van Goede Praktijk.

2.1.3 Strategie & werkwijze

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen worden uiteenlopende bronnen geraadpleegd tijdens het bureauonderzoek: de Centrale Archeologische Inventaris (CAI)³, topografische, kadastrale en historische kaarten, bodemkaarten en geomorfologische kaarten, het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen (DHM) en luchtfoto's.

Een groot aandeel van deze bronnen werd via de website Geopunt geraadpleegd.⁴ Geopunt is een centrale website die vrijwel alle bestaande geografische overheidsinformatie ontsluit. Zo werd voor het bekomen van de kadasterinformatie gebruik gemaakt van het Grootchalig Referentiebestand Vlaanderen dat via deze weg door het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen (AGIV) aangeboden wordt. Het kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt is vergeleken met het plan dat beschikbaar is via de CADGIS Viewer van de Federale Overheid.⁵ Ook Cartesius is geraadpleegd.⁶ Dit is een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika.

Voor het aanmaken van het kaartmateriaal werd het programma QGIS gebruikt, een geografisch informatiesysteem. In de mate van het mogelijke werd het relevante cartografische materiaal ingeladen in het programma om op deze manier zoveel mogelijk van het kaartmateriaal te genereren dat in dit bureauonderzoek gebruikt wordt. Hierbij werd telkens het plangebied en of onderzoeksgebied geprojecteerd of aangeduid op de onderliggende kaarten. Tijdens het bureauonderzoek zijn de verzamelde aardkundige, landschappelijke, archeologische, historische en historisch-geografische gegevens in samenhang geanalyseerd en beoordeeld.

Voor de technische aspecten en de gegevens omtrent de werkzaamheden zijn de plannen en gegevens gehanteerd zoals ze zijn verkregen en toegelicht door de initiatiefnemer.

³ <https://cai.onroerendergoed.be/>

⁴ <http://www.geopunt.be/>

⁵ <https://financien.belgium.be/nl/E-services/cadgis>

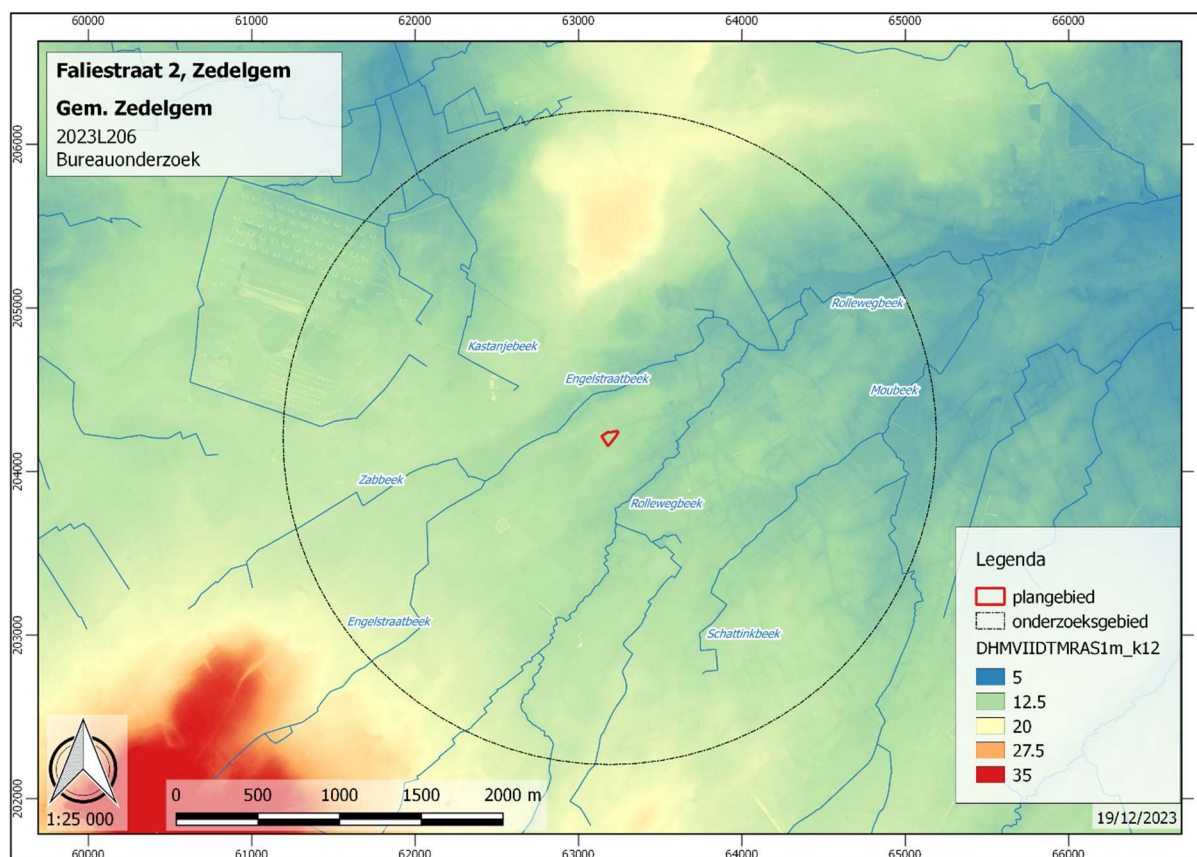
⁶ <https://www.cartesius.be/>

2.2 Resultaten

2.2.1 Aardkundige gegevens

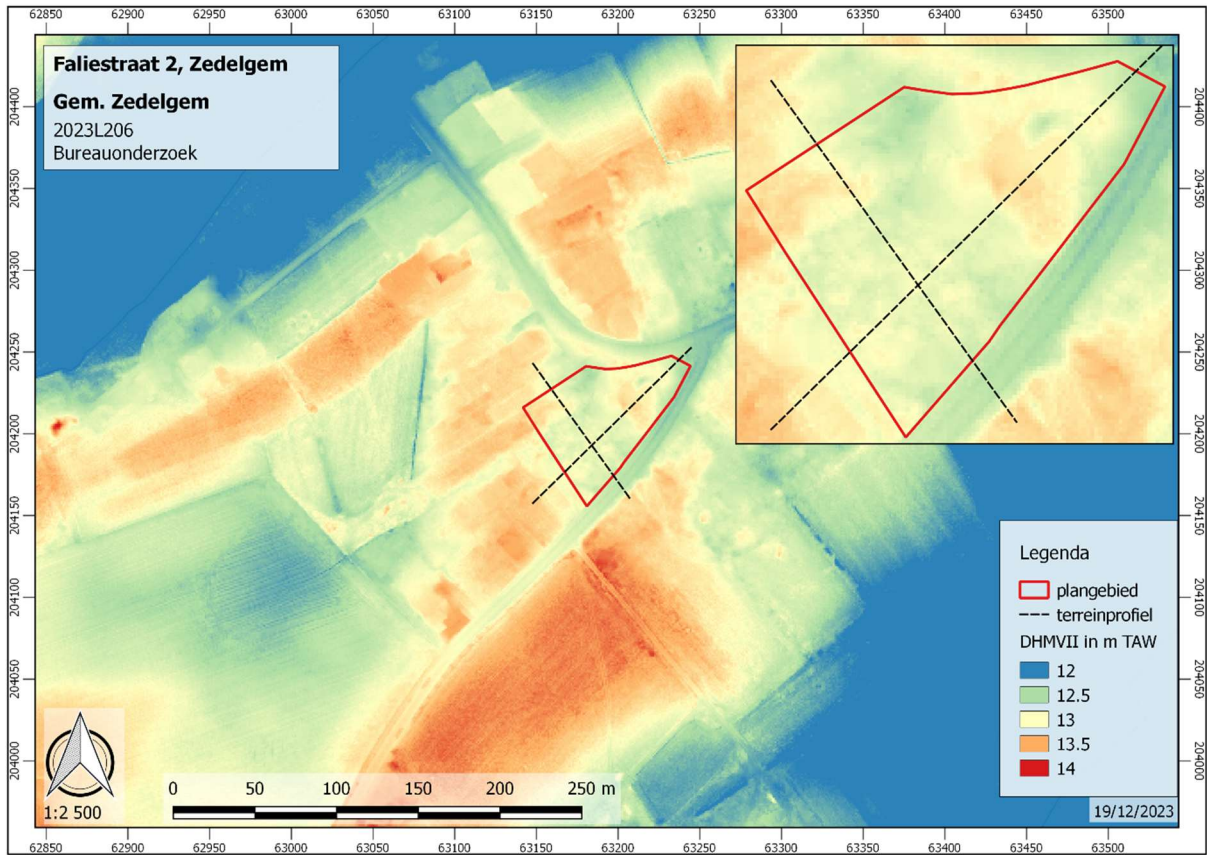
2.2.1.1 Topografie en hydrografie

Het onderzoeksgebied is gesitueerd in de Zandstreek buiten de Vlaamse Vallei en meer specifiek in het westelijke Houtland. Landschappelijk wordt de regio gerekend tot de lage en middelhoge zandgronden van Binnen-Vlaanderen.⁷ Het onderzoeksgebied is er omgeven door de oude veldgebieden Sint-Andriesveld-Tillegembos (noord), Wijnendalebos (zuid) en Bultskampveld (oost). Zedelgem situeert zich ten noordoosten van het Plateau van Wijnendale en heeft een zacht tot plaatselijk glooiend landschap dat afhelt in noordoostelijke richting van circa 37 m naar circa 6 m +TAW. Het plangebied ligt op een lage zandrug, een uitloper van het genoemde plateau. De rug is zuidwest-noordoost georiënteerd en in reliëf gesteld door de stroomvalleien van de Engelstraatbeek en Rollewegbeek. Het plangebied is relatief vlak met maaiveld tussen 12,41 en 13,14 m +TAW. Binnen het plangebied zijn er maar kleine reliëfverschillen tot 40cm. Markante steilranden die indicatief zijn voor antropogene anomalieën schijnen afwezig. De hogere terreindelen bevinden zich bij de NO en NW hoeken en sluiten aan op een 100m brede, min of meer N-Z georiënteerde lineaire verhevenheid dewelke hier wordt begrepen als een pleistoceen fluviatiel landschapsrelict. Het plangebied zit geklemd tussen

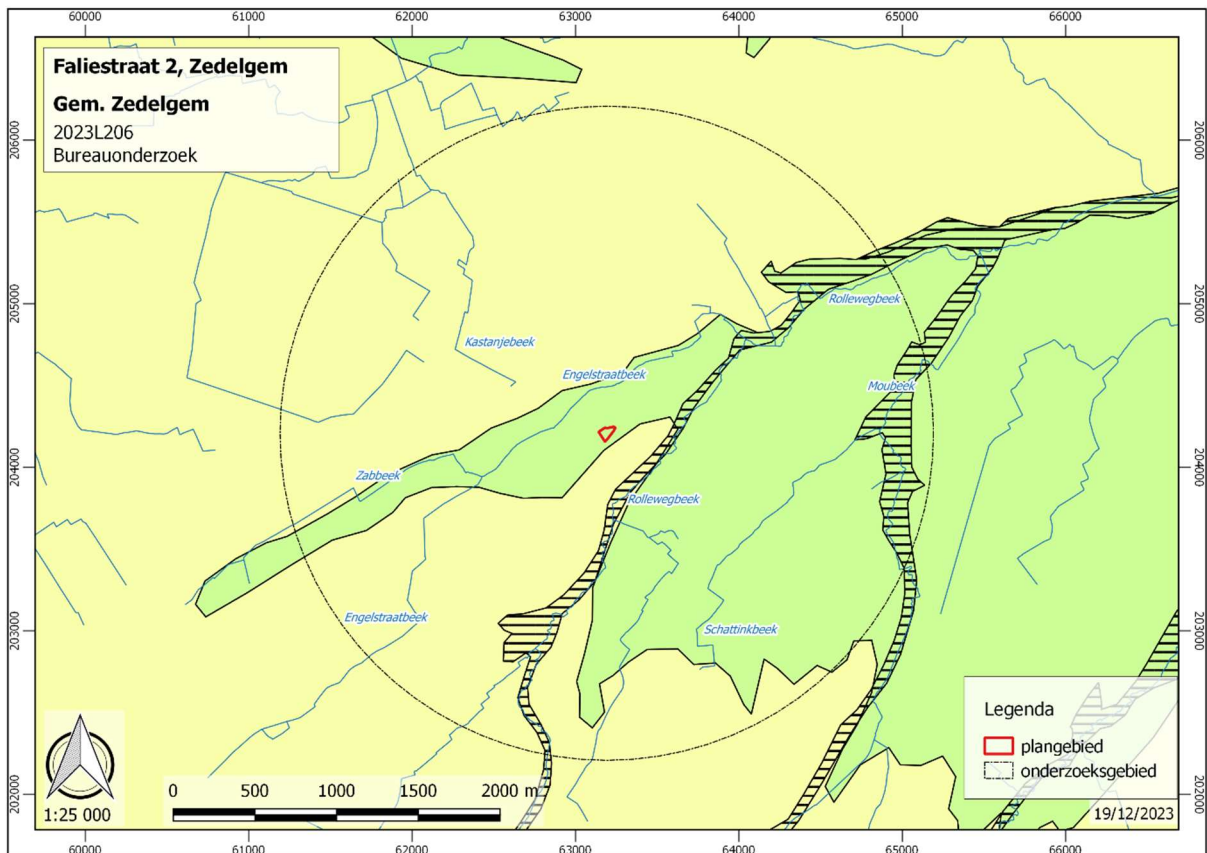

Figuur 6: topografie en hydrografie in het onderzoeksgebied (bron: geopunt.be)

⁷ Gysels 1993

Figuur 7: topografie in en rond het plangebied met aanduiding terreinprofielen, inzetschaal 1:1000 (bron: geopunt.be)

Figuur 8: projectie plangebied op Quartair profieltypekaart 1/200.000 met aanduiding waterlopen (bron: geopunt.be)

2.2.1.2 Tertiairgeologie

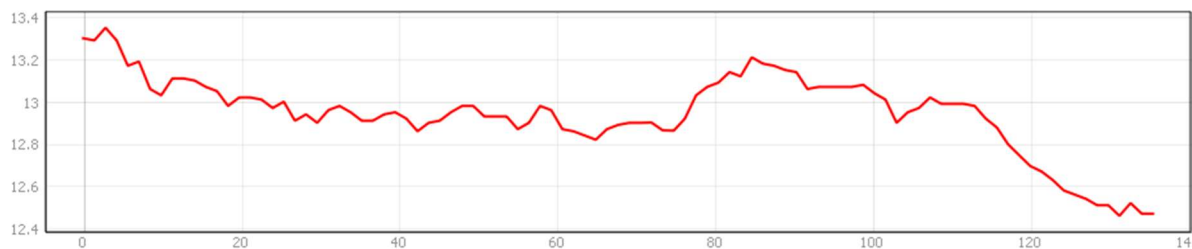
In het projectgebied vormt de Formatie van Gentbrugge de Tertiaire toplaag (Eoceen). Dit sediment heeft een ouderdom van ca. 50Ma jaren.⁸ In het plangebied is de formatie vertegenwoordigd door het Lid van Pittem (GePi), een mariene lithostratigrafische eenheid samengesteld uit sterk zandhoudende, grijsgroene klei met plaatselijke zandsteenbanken. In de klei komen glimmers voor maar weinig glauconiet. Het plangebied ligt tussen de 10 en 15m +TAW isohypse van de top van het Tertiair. De Tertiaire toplaag bevindt zich ter hoogte van het plangebied dus ondiep, op minder dan 3 m -Mv.

2.2.1.3 Quartairgeologie en geomorfologie

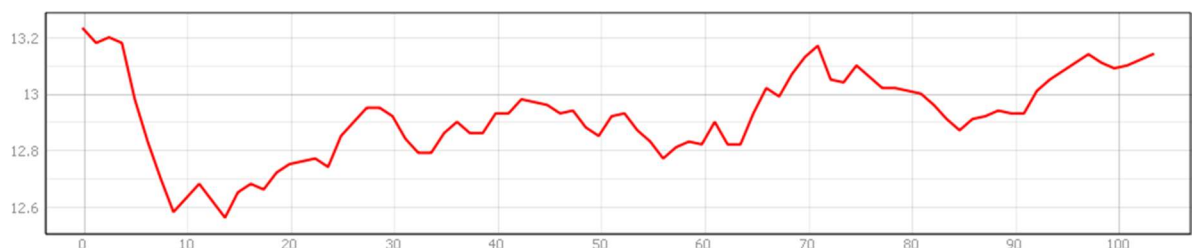
De Quartairgeologische kaart 1/200.000 beschrijft voor nagenoeg het volledige plangebied profieltype 3: een Quartaire sequentie die is opgebouwd uit eolisch materiaal uit het Weichseliaan (ELPw), met plaatselijk eventueel niet nader gedateerde hellingafzettingen (HQ), bovenop fluviatiel materiaal uit het Weichseliaan (FLPw).⁹

De Quartair profieltypekaart 1/50.000¹⁰ specificeert in het plangebied profieltype 53. Dit impliceert dat er uitsluitend fluviatiel sediment uit het Weichseliaan aanwezig is. Het zand en silt (en minder waarschijnlijk ook grind) werden er afgezet door een verwilderd riviersysteem tijdens het vroeg of laat pleniglaciaal Weichseliaan, d.i. tussen 116Ka en 28Ka jaar geleden.

Kaartblad Oostende van de geomorfologische kaart van België op schaal 1:50.000 situeert het projectgebied tussen 2 brede pleistocene stroomdalen.¹¹ Binnen de dalinsnijdingen die verschillende honderden meters breed zijn gekarteerd stromen heden nog de Rollewegbeek en Engelstraatbeek. Het plangebied is gesitueerd ter hoogte van een interfluviale vervlaking (code 422b, roze polygoon) met direct langs de noordrand een brede dalwand (code 422e, paars).

Figuur 9: ZW-NO terreincoupe (bron: geopunt.be)

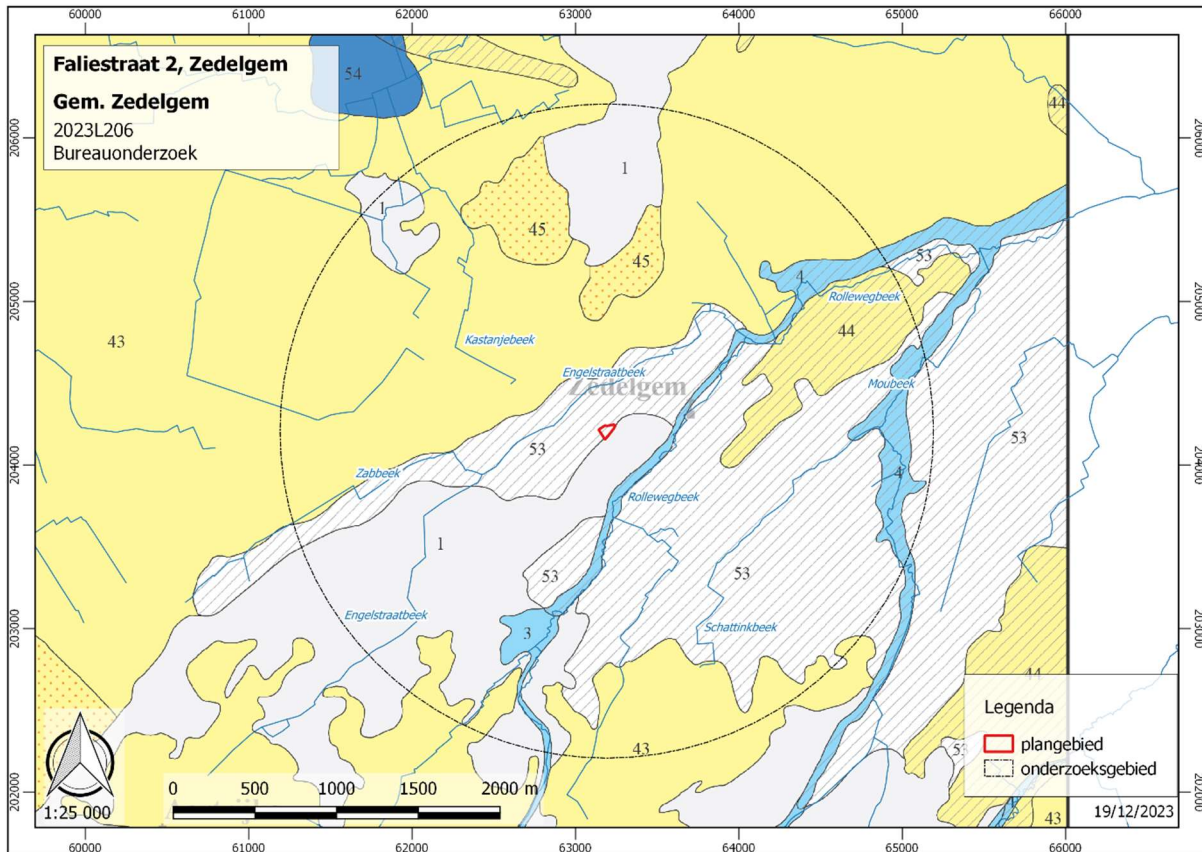
Figuur 10: ZO-NW terreincoupe (bron: geopunt.be)

⁸ Gebaseerd op <http://www.geopunt.be/> en Borremans 2015

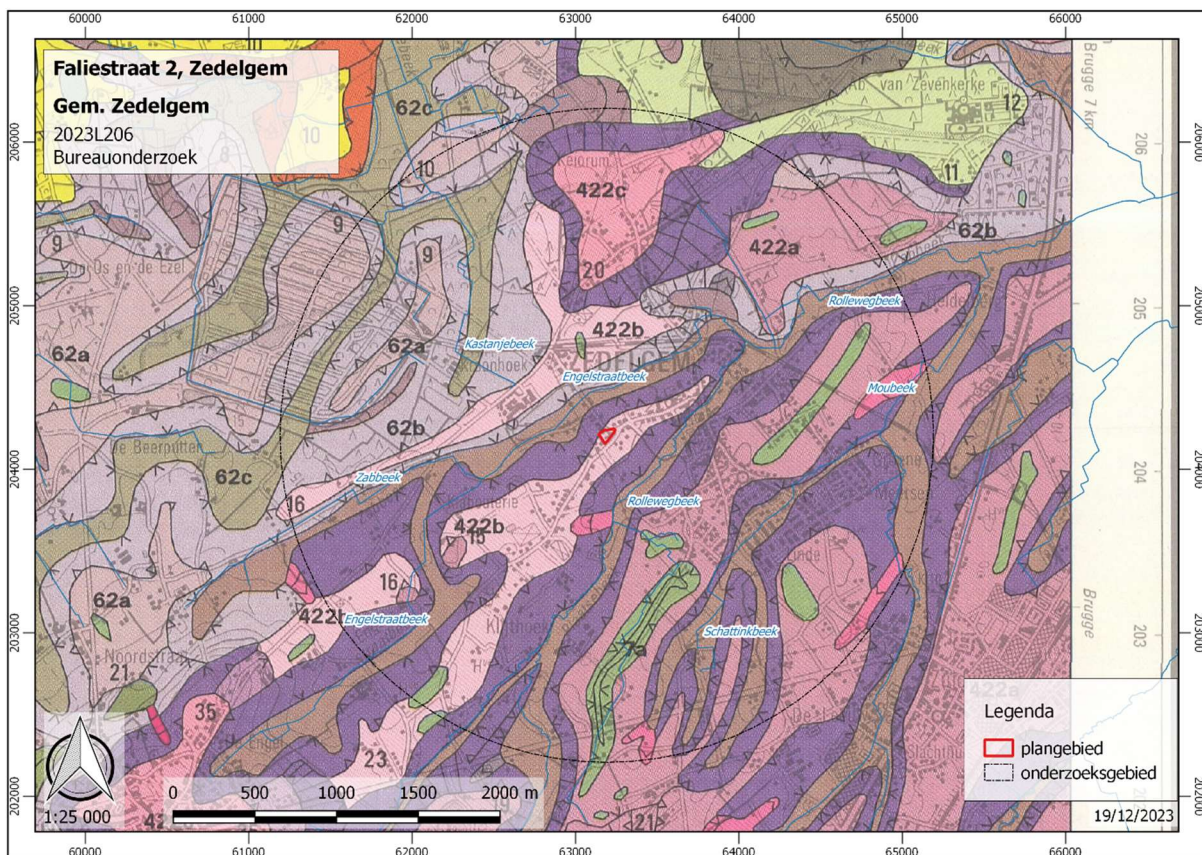
⁹ <http://www.geopunt.be/>

¹⁰ <http://www.geopunt.be/> en <https://www.dov.vlaanderen.be/>

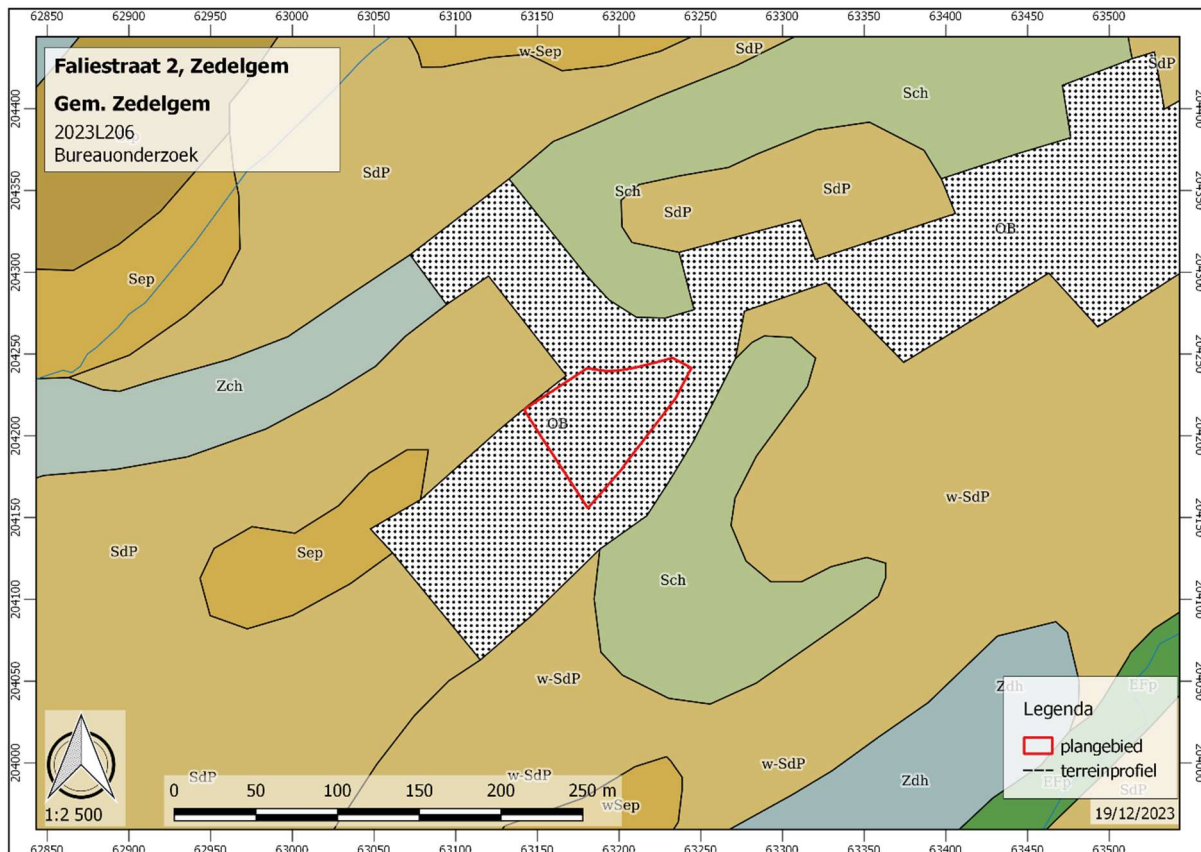
¹¹ De Moor 1990

Figuur 11: projectie plangebied op Quartair profieltypekaart 1:50.000 (bron: geopunt.be)

Figuur 12: Projectgebied op de geomorfologische kaart van België 1:50.000 (Bron: De Moor 1990)

Figuur 13: projectie plangebied op Bodemkaart Vlaanderen (bron: geopunt.be)

2.2.1.4 Bodemkundig

De Bodemkaart Vlaanderen 1/20.000 beschrijft het plangebied als bebouwde zone (code OB). Meest aanliggende gekarteerde eenheden betreffen hoofdzakelijk vochtige zandbodems.

De bodemserie **SdP** staat hier voor matig natte, lemige zandbodems zonder of met zwakke profielontwikkeling. Van Ranst & Sys (2003) stellen dat hier bij de draineringsklassen ..c en ..d de profieltypering ..P meestal een complex van ..p en ..h betreft en dat ze aldus postpodzol kaarteenheden kenmerken. Binnen genoemde kaarteenheden zijn de ..h waarnemingen onderbroken met ..p profielen op plaatsen waar de integrale B horizont uitgedolven en afgevoerd werd en geen sporen meer in het profiel nalaat. De bodemserie **Sch** staat hier voor matig droge, lemige zandbodems met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont.

De verwachte bodemseries SdP en Sch signaleren normaliter potentieel een nog weinig gave bodemgesteldheid. Podzolizatie wordt in verband gebracht met het ontstaan van heidelandenschappen als gevolg van vroegste landbouwontginning in het gemengd eiken-berkenoerbos van het laat Atlanticum en Subborea, d.i. tussen circa 6Ka en 2,4Ka jaar geleden.¹² Het was een langzaam proces dat enkele duizenden jaren duurde en resulteerde in een A-E-Bh-Bs-C horizonatie. Deze karakteristieke sequentie biedt een referentiekader voor een evaluatie van de bodemgesteldheid binnen een archeologische context. Deze evaluatie blijft evenwel rudimentair omdat het verlies van referentehorizonten zelden nauwkeurig is te dateren of kwantificeren. Algemeen kan wél gesteld dat archeologische sporevindplaatsen nog bewaard kunnen zijn ter hoogte van een postpodzol en dat de kans op het aantreffen van een ongeroerde en weinig gefragmenteerde vondstenspreiding er gering is. Gelet op het historisch gedocumenteerd landgebruik binnen het plangebied (cf. *infra*) is een atypische gaafheid voor de vermoede bodemserieën aannemelijk.

De bodemkundige karakteristiek laat nog een kwalificatie toe van het archeologische conserveringspotentieel binnen het projectgebied. Voor een inschatting van de diepste permanente grondwaterstand en daarmee de anaerobe drempel kan de gemiddelde laagste grondwaterstand informatief zijn (GLG). Onder de anaerobe

¹² Cf. Ampe 2015

drempel kunnen organische resten goed geconserveerd zijn. Voornamelijk de textuurklasse en de drainageklasse van de bodemseries zijn hiervoor van belang. De drainageklasse werd bij de bodemkartering niet bepaald op basis van gemeten grondwaterstanden, maar op basis van bodemkenmerken. Gleyverschijnselen (roestvlekken afgewisseld met bleke vlekken) komen voor in de zone die afwisselend nat en droog is (schommelende grondwaterstand). Reductieverschijnselen (blauwe en grijze tinten) zijn kenmerkend voor de permanente waterverzadigde zone. Voor een lichte textuur als lemig zand (S..) is het GLG bij de drainageklassen .c. en .d. niet precies vastgesteld maar dieper dan 40 cm -Mv.¹³

2.2.1.5 *Erosiegevoeligheid*

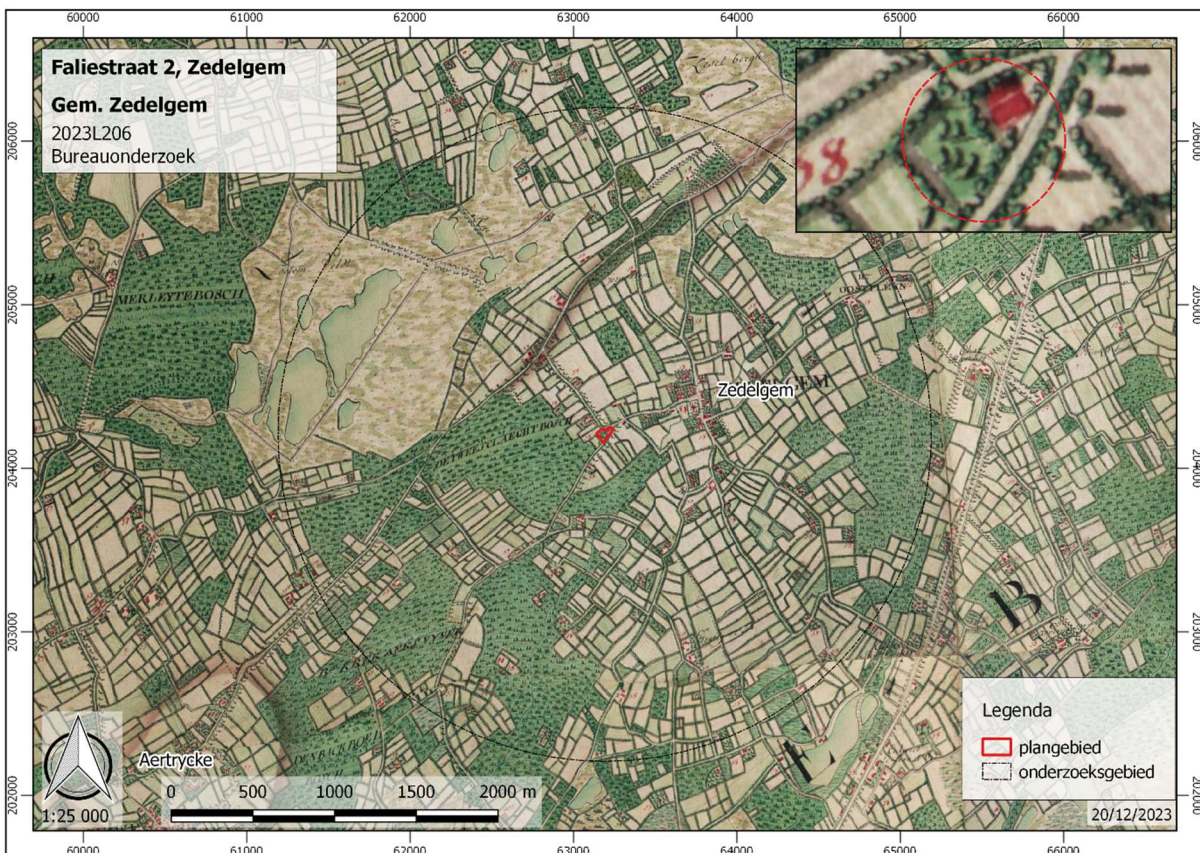
De erosiegevoeligheidskaart voor Vlaanderen beschrijft de gemeente Zedelgem thans als zeer weinig erosiegevoelig. Het plangebied zelf is niet gekarteerd maar aanliggende kavels zijn op perceelniveau zijn beschreven met de kaartopname uit 2023. Er geldt een verwaarloosbare kans op bodemerosie.¹⁴

¹³ Van Ranst & Sys 2000, 15

¹⁴ <http://www.geopunt.be/>

Figuur 14: De Grote Kaart van het Brugse Vrije, Claissenskopie uit 1601 met detail approx. plangebied op inzet

Figuur 15: Ferrariskaart uit ca. 1770-1777 met approx. plangebied op inzet op schaal 1:2.500 (bron: geopunt.be)

2.2.2 Historische situering

2.2.2.1 *De vroegste dorpsontwikkeling*¹⁵

Actueel plangebied is gesitueerd op circa 500m ten W van de historische dorpskern. De oudste overgeleverde vermelding van het dorp dateert uit de late 11de eeuw n.C.: *Sedelingem* (1089). Het Germaanse suffix *-gem/-haim* in de plaatsnaam doet veronderstellen dat in de directe omgeving evenwel al veel vroeger, wellicht vanaf de 5de eeuw n.C. is gewoond en dat hier destijds Germaanse elementen en invloeden werden geïntroduceerd. Gelet op de nabijheid van de Frankische kroondomeinen te Aartrijke (4km) en in Snellegem (3km) is dit een plausible aanname die evenwel nog niet archeologisch kon worden bewezen. Verondersteld wordt dat een vroeg leenhof was gesitueerd ter hoogte van het huidige gemeentehuis, direct ten Z van de Sint-Laurentiuskerk. De eerste herenhoeve en het vroegste gebedshuis zouden het centrum van de vroegmiddeleeuwse nederzettingszone hebben uitgemaakt. De bewoning zou zich hebben geconcentreerd tussen de Diksmuidse Heirweg en Moubeek, en was omgeven door onontgonnen heidevelden en bossen. Oorspronkelijk was er wellicht een eenvoudige, houten kapel.

De oudste sporen van een dorpskerk betreffen de resten van een Romaans bouwwerk en doopvont. Deze zijn nog geïntegreerd in het latere, deels bewaarde 14de-eeuwse gotische gebedshuis. Het vroegst gekende patronaat behoorde het Sint-Donaaskapittel van Brugge toe (1089) en vervolgens de abdij van Elnone te Saint-Amand-les-Eaux toe (1107). Later ruilde de abdij van Elnone het patronaat met de Gentse Sint-Pietersabdij (1266).

Zedelgem ontwikkelde zich in de middeleeuwen als heerlijkheid en als leen van het grafelijk hof in Brugge. De oudste bekende lokale feodale heren behoorden de familie *van Zedelghem* toe. Verondersteld wordt dat zij in de parochie verbleven tot in de 14de eeuw. Philips van Zedelghem was de laatste afstammeling die zich heer van Zedelgem noemde. Hij stierf in 1389. Latere heren van Zedelgem behoorden andere adellijke geslachten toe, eerst *van Straten*, vervolgens *van Haveskerke* (1419), en verbleven buiten de heerlijkheid, in het kasteel van Jabbeke en nog later in Brugge (1572). Bestuurlijk en rechterlijk ressorteerde de heerlijkheid onder het Brugse Vrije. Enkele kleinere delen van de parochie behoren tot het Land van Wijnendale bij Torhout en de heerlijkheid Den Houtschen te Loppem. Het Vloethemveld werd door de graaf aan het Sint-Janshospitaal te Brugge geschonken (1296).

2.2.2.2 *Zedelgem vanaf de 16de eeuw*¹⁶

De oudst gekende representatieve visualisatie van het landschap binnen de heerlijkheid Zedelgem dateert uit de late 16de eeuw. Het betreft de Claeissenskopie uit 1597 en 1601 van de Heraldische kaart van het Brugse Vrije van Pieter Pourbus, ook de grote kaart van het Brugse Vrije genoemd. De enorme kaart (23,58 m²) werd gemaakt in opdracht van het Brugse Vrije in de periode 1561-1571. Doordat de kaart werd gemaakt aan de hand van triangulatie en met conventionele tekens geeft deze een behoorlijk accuraat beeld weer van de betrokken regio. Enkele verspreide en naar het schijnt maar in omvang beperkte lichtgroene vlakken beschrijven de in cultuur genomen gronden binnen de heerlijkheid Zedelgem. De akkergronden situeren zich hoofdzakelijk onmiddellijk ten ZW, Z en ZO van het dorp. Het valt op dat het areaal woeste heidegronden nog sterk domineert. Deze gemene gronden worden aangegeven in donkergroene vlakken. Kleinere bosrelicten komen verspreid voor. De woeste veldgebieden zullen zijn aangewend als graasland voor vee, het steken van turf en snijden van gras. Zo is gekend dat Jan van Haveskerke in 1624 de inwoners van Zedelgem tegen jaarlijkse betaling toestond om het veldgebied ter hoogte van het latere Veldegem te gebruiken. Een dens web van onverharde landwegen is met bruine kronkelende lijnen afgebeeld. N van het dorpscentrum is er de hoofdroute naar Aartrijke (Diksmuidse Heirweg). Z van het dorp lopen de belangrijke verbindingen tussen Ieper en Brugge, de *Torhoutschen Bruggeweg* (o.a.

¹⁵ Gebaseerd op Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Zedelgem [online], <https://id.erfgoed.net/themas/15782> (geraadpleegd op 19 december 2023), Parochiekerk Sint-Laurentius [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/209337> (geraadpleegd op 19 december 2023).

¹⁶ Gebaseerd op Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Zedelgem [online], <https://id.erfgoed.net/themas/15782> (geraadpleegd op 19 december 2023), Hoeve d'Hooghe Schuere [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/209314> (geraadpleegd op 20 december 2023).

tracé van de Berkenhagestraat) en zuidelijker de *Iperwegh* (ter hoogte van Veldegem). De Sint-Laurentiuskerk, volledig omgracht, is afgebeeld met stenen naald. De massieve westtoren wordt geflankeerd door vier hoektorentjes. In de onmiddellijke omgeving van de kerk clusteren kleine, witte gebouwen. Buiten het dorpscentrum komen deze eenvoudige landelijke woonvormen in kleine groepjes voor op de rand van het akkerareaal. Iets Z van de kerk staat de *Plaetsemolen*. Actueel plangebied is gesitueerd langs de onverharde voorgangers van de Faliestraat en Kronestraat. Het plangebied net buiten de periferie van het cultuurbouland is gesitueerd én onbebouwd.

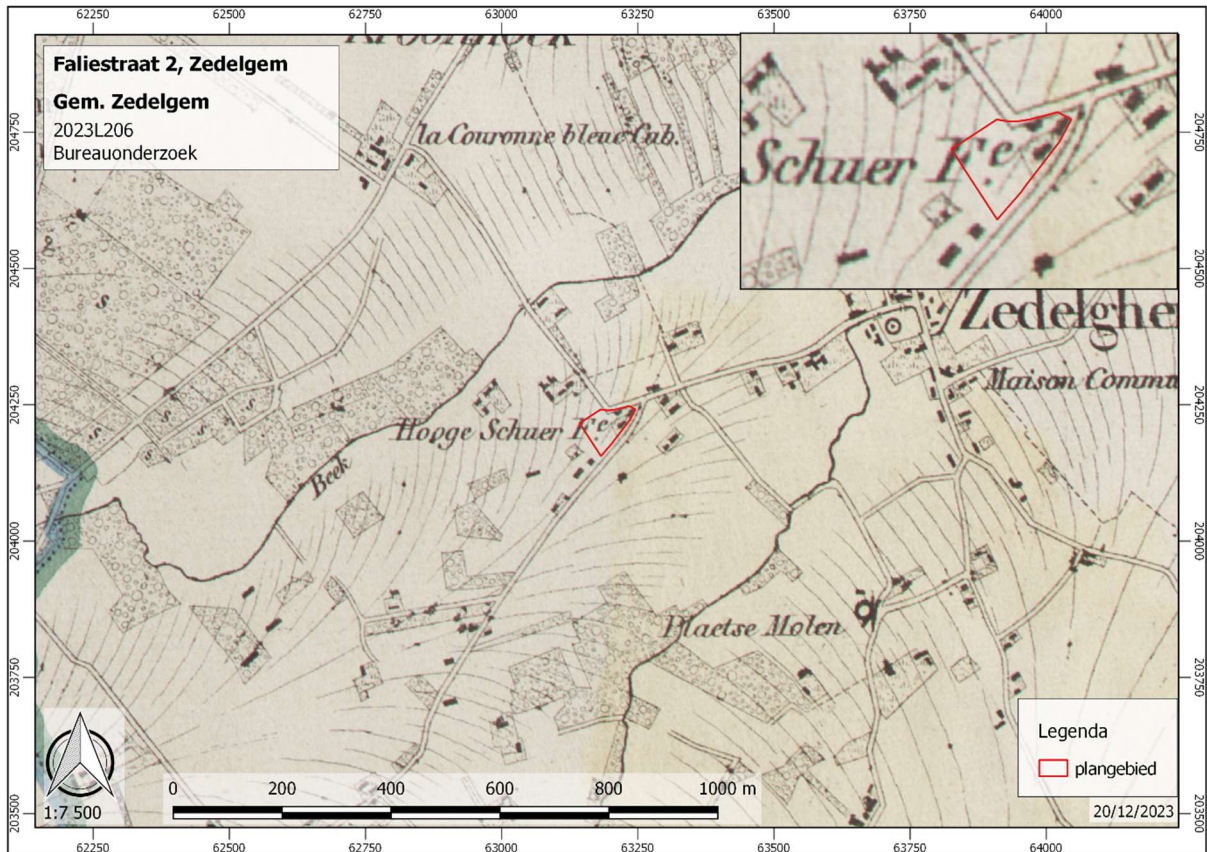
In 1674 werd door landmeter Pieter Lust van de parochie een ommeloper opgemaakt als werkinstrument voor het innen van de grondbelastingen. Van alle in gebruik zijnde percelen, bebouwd of niet bebouwd, werd een beschrijving, de oppervlakte in roeden en een schatting van de waarde opgegeven. De ommeloper vormt een interessante bron voor oude straatnamen, toponiemen en bebouwing, hoewel de situering, bij gebrek aan figuratieve kaarten, niet voor de hand ligt. Uit de ommeloper blijkt dat het leeuwendeel van het grondgebied van de parochie Zedelgem behoort tot het grondgebied van het Brugse Vrije. Het gedeelte van het grondgebied dat behoort tot het Vrije is opgedeeld in eenentwintig "Beginnen", telkens begrensd door straten of beken. Heide-, vijver- en veldgebieden werden als economisch oninteressant beschouwd en dus niet vermeld in de ommeloper. Binnen het actueel plangebied werd op een spievormig perceel tussen de Kronestraat en de Faliestraat een hoeve omschreven: "*dhof[sted]e daer Traen woont, wezende eenen driehouck, mette zuutzijde ande Failliestraete inden houck vande selve straete die naer Noorwege loopt*". De eigenaar was Cornelis Logghe. De vroegste afbeelding vinden we terug op een kaart uit 1761 met landerijen van de kartuizers van Brugge, waarop de hoeve aangegeven staat als "*hofste[de] van jan denijs daer lodewijck verhaege woo[nt]*".

2.2.2.3 Zedelgem vanaf de 18de eeuw¹⁷

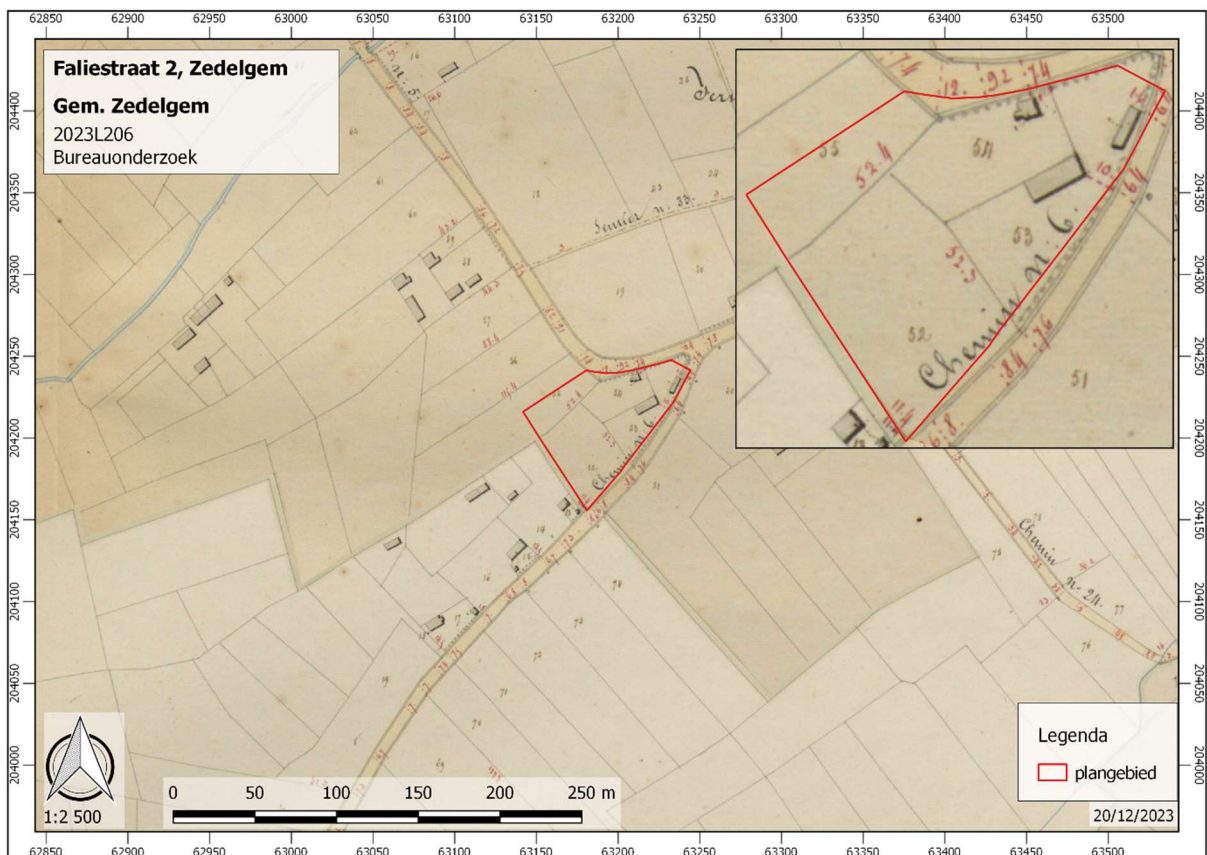
Rond het jaar 1700 waren er in Zedelgem 7 herbergen. De aanleg van de Torhoutsesteenweg in 1751-1754 zou een grote invloed hebben op de latere industriële en commerciële ontwikkeling van de parochie. In 1773 verbleven enkele officieren van het Oostenrijkse leger in herberg "De Gouden Leeuw" op de hoek van de Kuilputstraat en de Torhoutsesteenweg. Hun opdracht was het in kaart brengen van het Zedelgemse grondgebied in het kader van de opmaak van de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden. Deze zogenaamde Ferrariskaart biedt een getrouwe weergave van het Zedelgem van het einde van de 18de eeuw.

De kaart visualiseert een landschap dat een treffende gelijkenis vertoont met de 200 jaar oudere Pourbuskaart. Verondersteld kan dat de parochie in de tussenliggende periode maar in beperkte mate groei en ontwikkeling kende. Het gebouwenbestand blijkt maar marginaal uitgebreid en wegennet en akkerareaal schijnen nagenoeg onveranderd. Direct N en W van de dorpskern waren beperkte oppervlaktes in cultuur genomen, o.a. ter hoogte van actueel plangebied dat nu net binnen de periferie van het bouwland valt, op circa 60m verwijderd van de rand van het *Detweetclaeght Bosch*. In actueel plangebied worden 2 naast elkaar gelegen gebouwen beschreven binnen een omhaagd perceel. De lengteas van de bouwvolumes is gealigneerd met de voorganger van de Sint-Laurentiusstraat. De W helft van het plangebied schijnt ingenomen door een omhaagde boomgaard. Het erf staat ook afgebeeld op een figuratieve kaart uit circa 1782 van de weg vanaf de herberg "De Blauwe Kroon" tot aan de herberg "Zuidwege" *aangeduid als "hof[sted]e comp[eterend]e joan[ne]s de conijnck daer lodewijck verheije woont*".

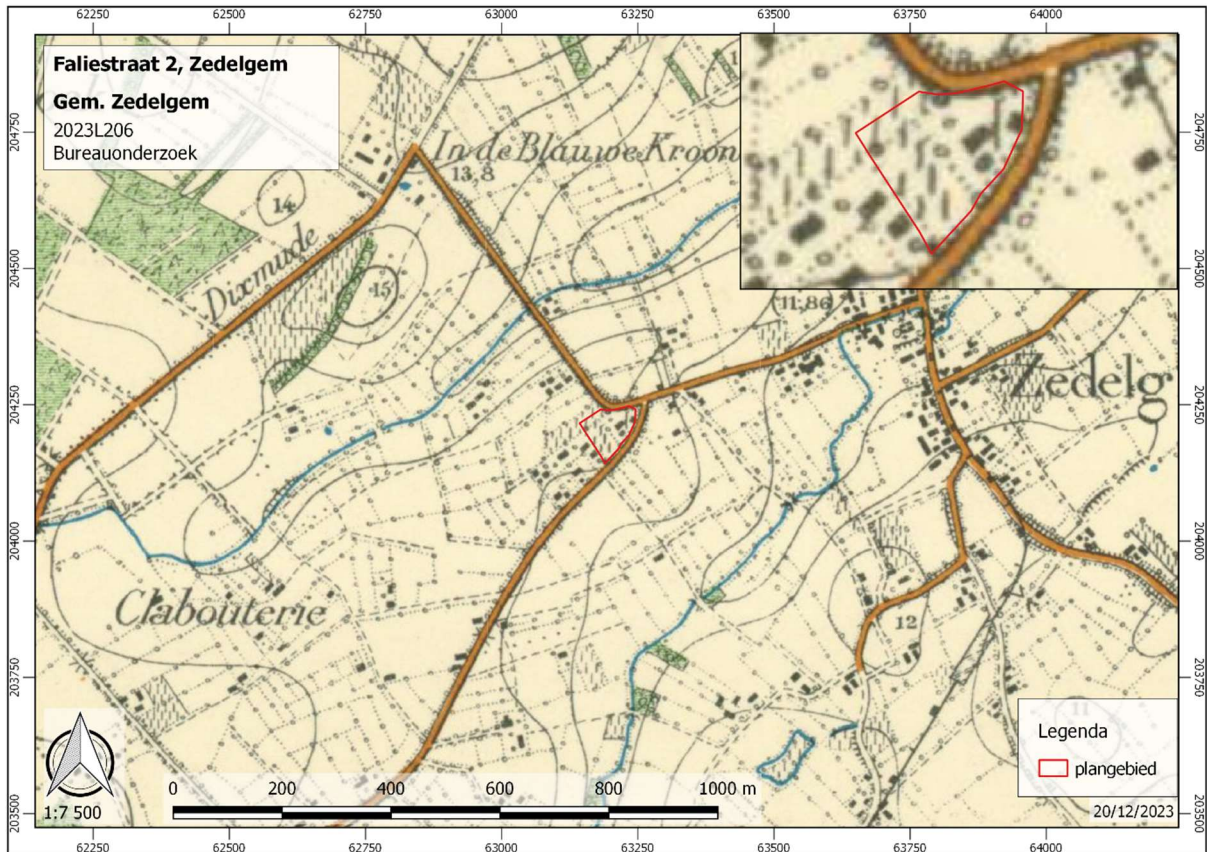
¹⁷ Gebaseerd op Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Zedelgem [online], <https://id.erfgoed.net/themas/15782> (geraadpleegd op 19 december 2023), Hoeve d'Hooghe Schuere [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/209314> (geraadpleegd op 20 december 2023).

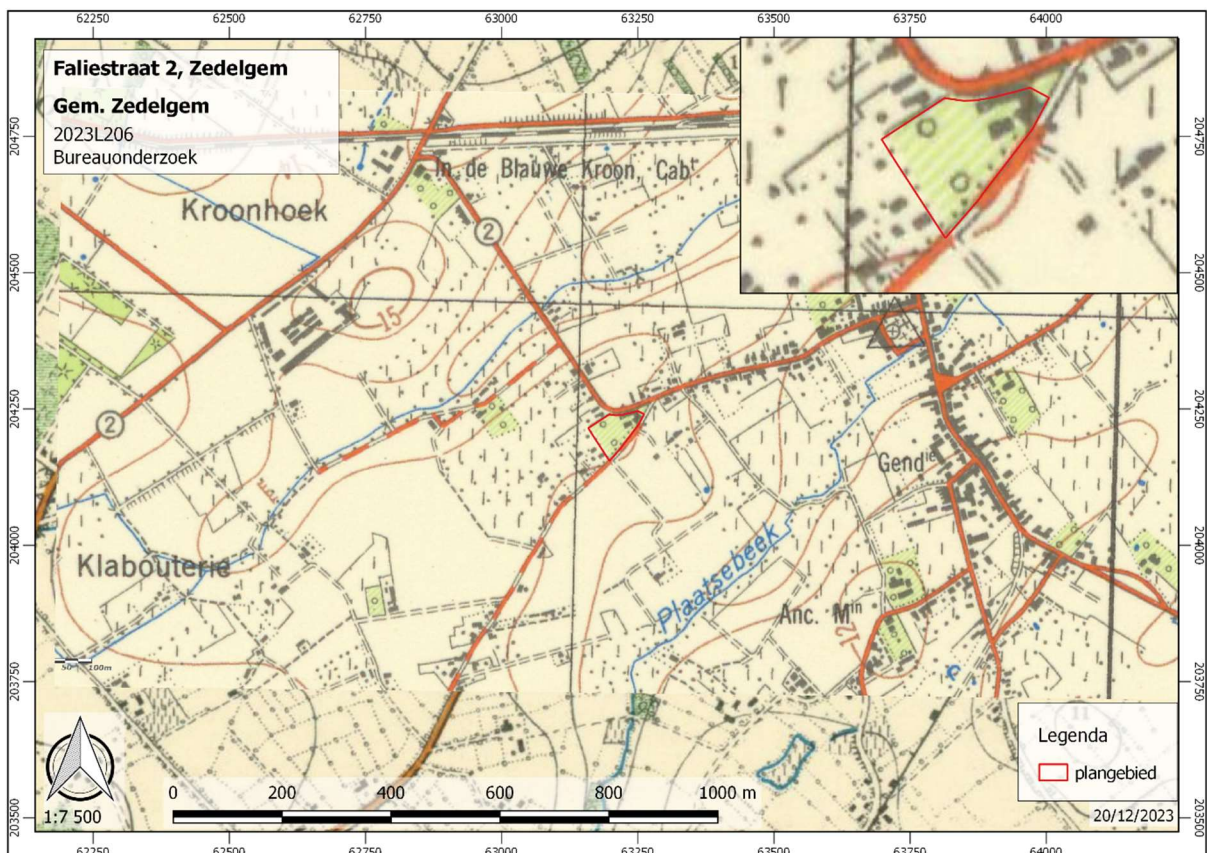
Figuur 16: Vandermaelen kaart uit 1849-1850 met in de detailinset op schaal 1:3.500 (bron: geopunt.be)

Figuur 17: Atlas der Buurtwegen op basis van Popp opname uit 1854 (bron: cartesius.be)

Figuur 18: topografische kaart van 1861 met inzet op schaal 1:2.500 (bron: cartesius.be)

Figuur 19: topografische kaart van 1954 (bron: cartesius.be)

2.2.2.4 *Ontwikkelingen vanaf de 19de eeuw*¹⁸

De ontsluiting en modernisering van de gemeente kent een verdere stimulans met de ingebruikname van de eerste treinverbinding tussen Brugge, Torhout en Kortrijk in 1845-1847 met stationshalte in Zedelgem ter hoogte de Ruddervoordsestraat, op een 20' wandelen van het dorpscentrum. Eerder was bij het begin van de eeuw langs de Torhoutsesteenweg, in de smidse van Dombrecht-Claeys, de kiem gelegd voor de latere industriële ontwikkeling van Zedelgem. De verdere uitbreiding van het landbouwareaal vormt een constante in de 19de eeuw. Nieuwe woningen worden hoofzakelijk gebouwd tussen Zedelgem en het gehucht Zuidwege. In het begin van de jaren 1920 werd een kazerne opgericht aan de zuidkant van de Diksmuidse Heirweg bij de Kroonhoek, oorspronkelijk bedoeld als administratief centrum bij het munitiepark op het Vloethemveld.

Op de Vandermaelen kaart uit 1849-1850 en in de Atlas der Buurtwegen uit 1854 staan binnen actueel plangebied ter hoogte van perceel 275M een woonhuis, schuur en bakoven gegroepeerd rond een onverhard erf omgeven door percelen die naar het schijnt als akkerbouwgrond in gebruik waren. De Vandermaelenkaart vermeldt voor het eerst de naam van de hoeve: "*Hooge Schuer Ferme*". De nog steeds bewaarde volumes betreffen verankerde, bakstenen gebouwen met 19de-eeuws uitzicht onder zadeldak van mechanische en Vlaamse pannen. Het woonhuis is voorzien van een bloktandfries onder de dakgoot, segmentboogvormige muuropeningen en beluikte vensters. Het schuurstalvolume ligt langs de Kronestraat. Straatverharding moet zijn aangebracht in de Kronestraat en Faliestraat tussen 1854 en 1861. De topografische kaart van 1861 beschrijft een gewijzigd gebouwenbestand. Op het boerderijerf schijnt de bakoven bij de N perceelsgrens afgebroken en is een klein, nieuw bouwvolume tussen het woonhuis en de Faliestraat beschreven. Mogelijk betreft dit een nieuw bakhuis. De rand het plangebied langs de Kronestraat is terug volledig open en onbebouwd. Nog relevant is het weilandgebruik van de W helft van het plangebied, op actueel perceel 273A. Op de topografische kaart uit 1954 is dit grondgebruik opnieuw gewijzigd naar hoogstammen. Nog relevant is dat het kleine bouwvolume tussen het woonhuis en de Faliestraat terug is verdwenen en dat de perceelsrand met de Kronestraat nagenoeg volledig is dichtgebouwd.

2.2.2.5 *Recentste ontwikkelingen*

Vanaf 1971 documenteren diverse orthofoto's de jongste ontwikkelingen in en rondom actueel plangebied. Sinds 1954 bleef het grondgebruik van perceel 273A ongewijzigd. Het gebouwenbestand op perceel 275M werd verder uitgebreid met 2 volumes onmiddellijk W van de bestaande gebouwen. De installatie van de schuren of loodsen is te dateren tussen 1954 en 1971. Met de aanpassing van het gebouwenbestand lijkt ook ingesloten erf te zijn verhard.

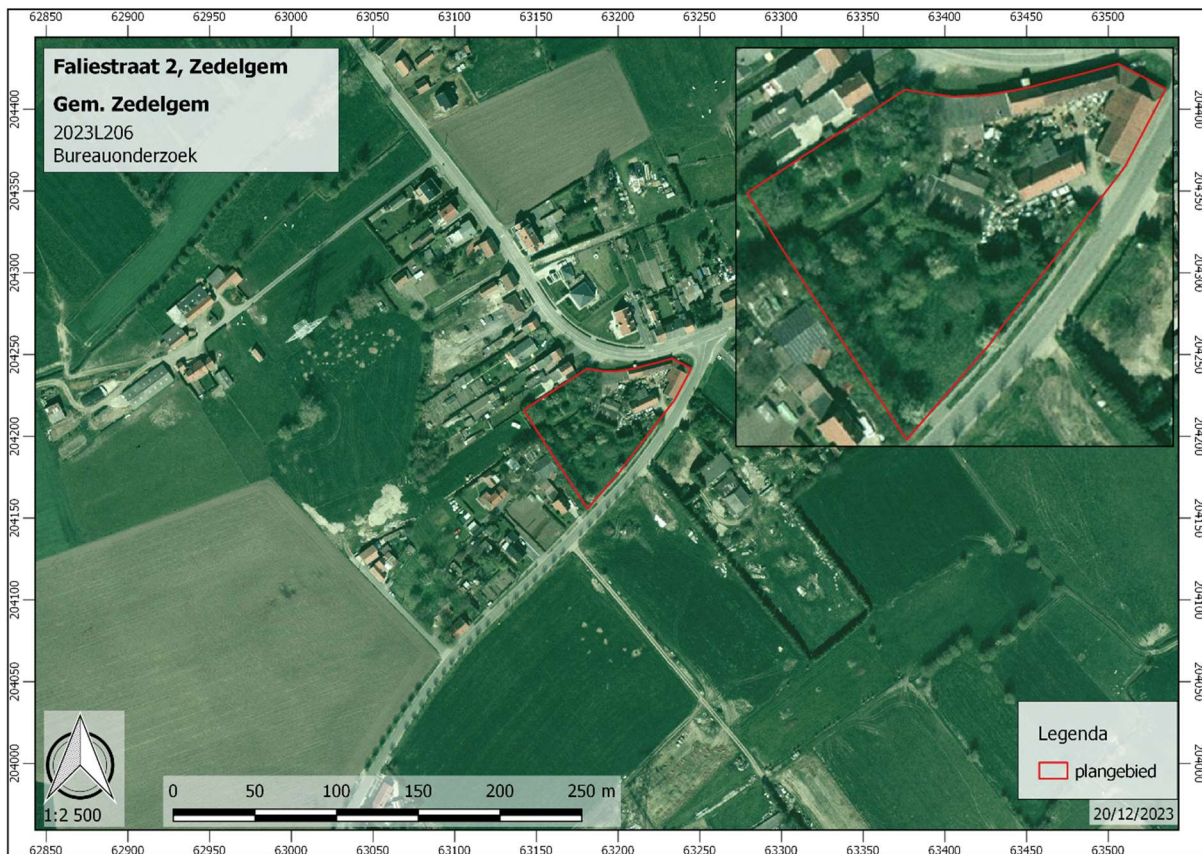
2.2.3 Verstoringshistoriek

Het plangebied ligt niet binnen de contouren van een geïnventariseerde verstoorde zone, cf. *supra*. Perceel 273A bleef altijd onbebouwd. Dit deel van het plangebied is gebruikt als weiland en boomgaard. Sinds het in cultuur is gebracht, wellicht pas in de 17de eeuw, diende het slechts kort in de eerste helft van de 19de eeuw als akkerbouwland. Gelet op het gedocumenteerd landgebruik is te veronderstellen dat er binnen de grenzen van het plangebied nooit diepe bodem versturende activiteit, zoals moderne akkerbouw, heeft plaatsgevonden. Dit beeld dient lokaal genuanceerd op perceel 275M met aanwezigheid van het boerderijerf vanaf de 17de eeuw. Verondersteld wordt dat de verbouwingen die er vanaf de 2de helft van de 19de eeuw zijn gedocumenteerd lokaal de ondergrond kunnen hebben verstoord. Verondersteld wordt de bouwvolumes langs de Kronestraat en aan de W zijde van het erf de meest versturende impact zullen hebben gehad.

¹⁸ Gebaseerd op Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Zedelgem [online], <https://id.erfgoed.net/themas/15782> (geraadpleegd op 19 december 2023), Hoeve d'Hooghe Schuere [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/209314> (geraadpleegd op 20 december 2023).

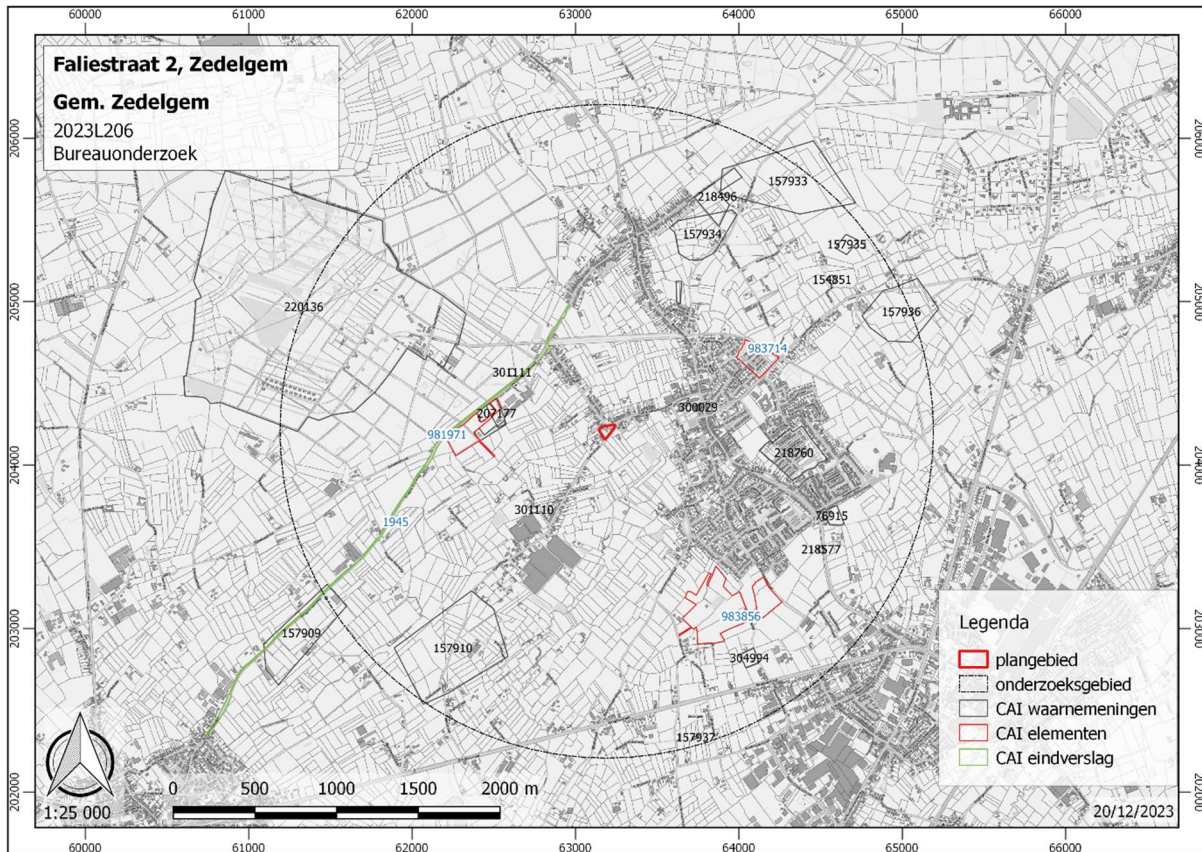
Figuur 20: plangebied op een orthofoto uit de zomer van 1971 (bron: geopunt.be)

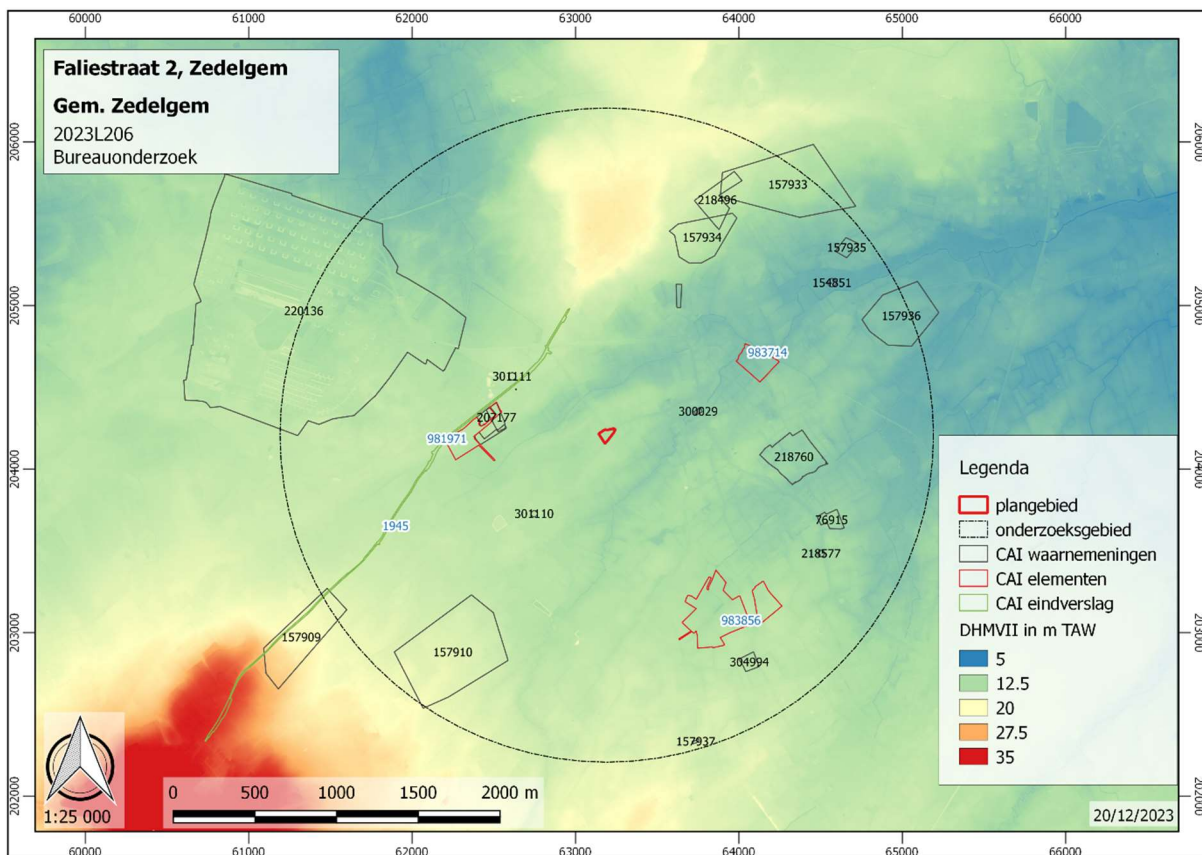
Figuur 21: plangebied op een orthofoto uit 2000-2003 (bron: geopunt.be)

Tabel 1: bekende archeologische vindplaatsen in het onderzoeksgebied

CAI ID	TOPONIEM	DATATYPE	JAAR	PERIODE	VINDPLAATSTYPE
76915	Groenestraat	proefsleuven	2006	middeleeuwen	sporen en grachten, rand van nederzetting
154741	Heidelberg	luchtfotografie	1992	bronstijd?	dubbele circulaire structuur
154851	Kezelberg	luchtfotografie	1992	bronstijd?	segment van een circulaire structuur, grafheuvel?
154852	De Pleine	luchtfotografie	1992	bronstijd?	Circulaire structuur, grafheuvel?
157909	Litterveld	luchtfotografie	2004	onbepaald	kavelgreppels oud en kuilenconcentratie
157910	Kleithoek	luchtfotografie	2004	bronstijd? Onbepaald	circulaire structuur, oude weg, oude kavelgreppels
157933	Kezelbergstraat	luchtfotografie	2004	onbepaald	lineaire sporen niet zichtbaar op oude kaarten
157934	Diksmuidse Heirweg	luchtfotografie	2004	bronstijd? Onbepaald	grafheuvel met dubbel gracht, wsl. waterputten, greppel en kuilen
157935	Zabbeek	luchtfotografie	2004	bronstijd? Onbepaald	zone met vlekken, wsl kuilen op luchtfoto, segment cirkel mss grafheuvel
157936	Loppemsestraat	luchtfotografie	2004	bronstijd? Onbepaald	circulaire structuur, grafheuvel?, wsl. waterput, enkele greppels
157937	Lijsterstraat	luchtfotografie	2004	nieuwste tijd	wegtracé cf Ferraris
157951	Loppemsestraat	luchtfotografie	2004	bronstijd? Onbepaald	grafheuvel dubbele gracht, historische weg, hoekig lineair spoor en kuilen
207177	Diksmuidse Heirweg	proefsleuven	2013	nieuwste tijd	zandwinning, greppels
218496	Diksmuidse Heirweg	proefsleuven	2017	nieuwste tijd	percelering
218577	Groenestraat	metaaldetectie	2018	nieuwe tijd	oord, koper. diameter 25mm, massa 3.08gr. Joost Maximiliaan 1617-1662
218760	Fazantenlaan	proefsleuven	2015	nill	recente vergravingen, grachten en drainage
220136	Vloetenveld	indicator	2022	nieuwste tijd	krijgsgevangenkamp
224166	Diksmuidse Heirweg	proefsleuven en boringen	2018	nieuwste tijd, steentijd	artefacten lithisch, greppels
300029	Kerkplein	opgraving	2005	late middeleeuwen	grachten, bouwpuin, greppels en karrensporen
300059	De Arend	opgraving	1998	steentijd, Romeins, middeleeuws	vuursteen afslag, paalsporen en greppels
301110	Klabouterie	toevalsvondst	1906	neolithicum	silex indicatief voor bewoning
301111	Kroonwijk	toevalsvondst	1927	late middeleeuwen	keramisch bouw materiaal
304994	Strubbenslag	indicator	2003	late middeleeuwen	site met walgracht
981971	Brugse Heirweg 223	proefputten en proefsleuven	2021	mesolithicum, nieuwe tijd	11 concentraties indicatief voor meerdere kampplaatsen, rootputten en greppels
981971	Diksmuidse Heirweg	opgraving	2020	WO2, late middeleeuwen, nieuwe tijd	loopgraven en enkele karrensporen en greppels
983714	Loppemsestraat	proefsleuven	2019	nill	geen resultaten
983856	Hollevoordestraat	proefsleuven en boringen	2021	nieuwe tijd, onbepaald	ongedateerde paalkuilen en greppels

Figuur 22: projectie van de CAI op het GRB Vlaanderen (bron: geopunt.be en Agentschap Onroerend Erfgoed)

Figuur 23: archeologische indicatoren en vindplaatsen in het onderzoeksgebied (bron: geopunt.be en Agentschap Onroerend Erfgoed)

2.2.4 Archeologische gegevens

Binnen het plangebied beschrijft de CAI géén archeologische vindplaatsen. Indicatoren voor vindplaatsen zoals losse vondsten en cartografische data zijn er evenmin gekarteerd. Binnen het ruimere onderzoeksgebied zijn er wél bruikbare gegevens.

In de voorbije 25 jaar werd al systematisch archeologisch onderzoek uitgevoerd in de gemeente Zedelgem. Wellicht meest vermeldenswaardig zijn het recent prospectief onderzoek naar resten van kampementen uit het Mesolithicum nabij de voormalige militaire kazerne aan de Diksmuidse Heirweg in 2018 en 2021 (CAI ID224166 en ID981971), het proefsleuvenonderzoek aan de Groenestraat waarbij in 2006 de nabije periferie van een boerenhof uit de 12de of 13de eeuw n.C. werd gelokaliseerd (CAI ID 76915) én het onderzoek van Yann Hollevoet van 1998 tot 1999 bij Den Arend waarbij middels proefsleuven en opgravingen gebouwrestanten en wellicht erfgreppels uit de Romeinse tijd werden ontdekt. Opmerkelijk zijn de talrijke vermoede grafheuvelrestanten die sinds de jaren 1990 middels luchtfotografie zijn gelokaliseerd binnen de gemeente en wijzen op de potentiële aanwezigheid van een funerair-ritueel landschap uit het latere Neolithicum of de bronstijd. Grondvaste resten uit deze prehistorische perioden werden tot heden niet opgegraven. Er is enkel een kleine en oude collectie neolithisch vuurstenen artefacten (o.a. o.m. krabbers, lemmers en pijlpunten) dat in het begin van de vorige eeuw werd verzameld in de buurt van de Kroonhoek, bij Klabouterie op (CAI ID 301110). Relevant is dat deze neolithisch resten net als de bovenvermelde mesolithisch kampsporen zich op slechts circa 600m W van actueel plangebied werden ontdekt. Aanwijzingen voor de vermoede Germaanse of vroegmiddeleeuwse antecedenten zijn tot op heden niet archeologisch vastgesteld binnen het onderzoeksgebied. In dit opzicht ontgoochelde de opgravingen die in 2005 op het plein Z van de Sintlaurentiuskerk werden uitgevoerd (CAI ID300029). In plaats van het verhoopte merovingische leenhof werden hier louter bouwpuin en enkele greppels uit de late middeleeuwen beschreven.

2.2.5 Archeologische verwachting

2.2.5.1 *Diepte en ouderdom*

Het plangebied is gesitueerd op een lage zandrug. Het ongeroerde rivierzand vormt het archeologisch relevante niveau en werd afgezet tussen 116Ka en 28Ka jaar geleden. Hierin kunnen archeologische resten voorkomen die dateren vanaf de steentijd. Het niveau bevindt zich naar verwachting op 25 à 30 cm diepte. In de westelijke helft van het plangebied kan dit dieper zijn vanwege een evenwel maar zeer tijdelijk gebruik van perceel 273A als akkerbouwland. Het daarop volgend continue gebruik sinds 1861 als weiland en hoogstamboomgaard kan ertoe hebben geleid dat er een dikkere O of Ah horizont accumuleerde waardoor het archeologisch relevante niveau iets dieper steekt.

2.2.5.2 *Aard en aanwezigheid*

Binnen het plangebied zal zeker rekening moeten worden gehouden met het voorkomen van archeologische resten van rurale bewoning uit de latere vroegmoderne tijd. Er zijn geen historische of cartografische aanwijzingen voor andersoortige resten uit deze jonge historische perioden. Met name de oprichting van een boerenhof in de 17de eeuw maakt dat in het gehele plangebied nog archeologische resten hiervan kunnen worden gevonden. Te denken valt aan afvalkuilen, krengebegravingen, mestkuilen en waterputten. Het 18de-eeuwse kaartbeeld van Ferraris kan als werkhypothese gelden waarbij eventuele resten van de eerste exploitatie, in de vorm van ondiepe bakstenen funderingen en eventuele resten van (half)keldervolumes centraal onder het latere boerderijerf zijn gesitueerd, ZW-NO gealigneerd met de Sint-Laurentiusstraat. Het is even aannemelijk dat het Ferrarisbeeld niet representatief is en dat de vroegste 19de eeuwse erfconfiguratie effectief de oorspronkelijke inrichting vertegenwoordigd.

Voor de oudere perioden dient gewezen op bekende archeologische resten en indicatoren in de nabije omgeving van het plangebied. Ze suggereren een potentiële menselijke aanwezigheid die minstens vanaf het Mesolithicum begint. Met betrekking tot de oudste perioden kan gewezen op de gunstige positie van het plangebied ten aanzien van omgevende natuurlijke waterlopen. Bij onderzoek in België en Nederland is gebleken dat

kampplaatsen van jagersverzamelaars uit de mesolithicum in het oorspronkelijke oerboslandschap in veel gevallen te vinden zijn waar natte en of lage terreindelen overgaan naar hogere en of drogere terreindelen, zgn. gradiëntsituaties. Zo wordt een verhoogde verwachting gesitueerd in de nabijheid van (voormalige) prehistorische waterlopen en -partijen (vennen etc.), d.i. binnen een bandbreedte van een 200 à 300 tal m. Voor het laat en finaal paleolithicum gold veeleer een voorkeur om in het hoofdzakelijk meer open landschap sites in te richten op hogere terreindelen die een optimale observatie boden op nabije grote stroomvalleien waarlangs rendierkudden migreerden. Vanwege de nabijheid van een holoceen dal waarin actueel de Rollewegbeek stroomt, geldt voor het plangebied vanaf het mesolithicum aldus een verhoogde verwachting ten aanzien van archeologische resten. Voor de oudere prehistorische perioden valt te wijzen op de licht verheven positie nabij het samenkomen van de valleien waarin actueel de Rollewegbeek en Zabbeek stromen.

Voor latere prehistorische en historische perioden geldt vooral de bewerkbaarheid en bewoonbaarheid van de gronden als bepalend voor de locatiekeuze. De hogere delen van het plangebied zijn gesitueerd ter hoogte van lichte, goed bewerkbare gronden met destijds een naar verwachting relatief gunstige waterhuishouding. Het plangebied kan aldus een interessante locatie zijn geweest om te wonen, leven en begraven. Binnen het onderzoeksgebied werden eerder bewoningsporen vastgesteld uit de Romeinse periode en volle middeleeuwen. Algemeen zijn nog sporen van bewoning door gemeenschappen van landbouwers vanaf de finale steentijden te verwachten.

2.2.5.3 *Gaafheid en conservering*

De Bodemkaart Vlaanderen laat binnen het plangebied voornamelijk postpodzolachtige gronden vermoeden. Gelet op het gedocumenteerd historisch landgebruik is een relatief gunstige bodemgaafheid aannemelijk. In het plangebied zijn geen vormen van landgebruik vastgesteld met een zware structuurimpact op de ondergrond. Nergens is omwoeling van dieper dan gemiddeld 25 à 30 cm geattesteerd in de gepubliceerde en beschikbaar gestelde bronnen, behoudens mogelijks de meest recente bouwsels die zijn opgetrokken vanaf de 2de helft van de 19de eeuw en in de 2de helft van de 20ste eeuw op perceel 275M. Net als in het overgrote deel van het Vlaamse buitengebied moet dus rekening worden gehouden met de fysieke vernieling van de meest ondiepe delen van eventueel aanwezige archeologische resten als gevolg van historische landbouwactiviteit en oppervlakkig grondverzet. Naar verwachting is dit erosie-effect meest gemilderd in de W helft van het plangebied dat het langdurigst als boomgaard is gebruikt en waar een dikke humeuze strooisellaag kan zijn geaccumuleerd boven het maaiveld van 1771-1778 en het daaronder liggende kwetsbare archeologische niveau.

Voor een inschatting van de conserveringsgraad van eventuele oudere resten is de anaerobe drempel richtinggevend. De drainageklassen c en d impliceren hier een nagenoeg onbestaande kans op het aantreffen van organische resten op minder dan 40 cm diepte.

2.3 Synthese en assessment

Oudland BV heeft in december 2023 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd ten behoeve van de geplande verkaveling op het adres Faliestraat 2 te Zedelgem.

2.3.1 Synthese

Middels het bureauonderzoek zijn de onderzoeksvragen beantwoord en is een karakterschets mogelijk van de aardkundige opbouw, het historisch landgebruik, de verstoring en het archeologisch potentieel van het plangebied:

- I. Hoe is de aardkundige opbouw van het plangebied, welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
 Het plangebied ligt op een lage zandrug die is gevormd op de overgang van een uitloper van het plateau Wijnendale en een laatpleistoceen rivierlandschap. Een archeologisch relevant niveau wordt verwacht direct onder de teelaarde op het zandsediment met een ouderdom van tussen 116Ka en 28Ka jaar oud. De relevante bodemhorizonten behoren een podzolprofiel toe. Naar verwachting bevinden deze zich op 25 à 30 cm diepte. Op perceel 273A situeert het archeologisch relevant niveau zich mogelijk iets dieper vanwege historisch landgebruik als boomgaard met potentieel accumulatie van een dikkere O en, of Ah horizont.
- II. Wat was het historisch landgebruik van het plangebied, wat is de invloed daarvan voor (eventueel) aanwezige archeologische resten en zijn er verstoorde zones aan te wijzen?
 Het plangebied vormt onderdeel van een historisch boerenerf met hoeve en boomgaard. Dit landgebruik is gedocumenteerd vanaf het laatste kwart van 17de eeuw maar is mogelijk iets ouder. Akkerbouw is kort vastgesteld op perceel 273A in de loop van de 19de eeuw. Dit landgebruik impliceert geen zware of diepe structuurimpact. Langdurig gebruik als weiland of vooral als boomgaard kan resulteren in gunstigere bewaringscondities op dit perceel doordat een humeuze strooisellaag dik hier kan zijn geaccumuleerd. De inrichting en ontwikkeling van een boerenerf op perceel 275M sinds de 17de eeuw resulteert naar verwachting in een maar beperkte oppervlakte-erosie en lokale omwoeling van eventueel aanwezige oudere archeologische resten.
- III. Zijn er archeologische resten bekend of te verwachten binnen het plangebied en welke is hun aard, ouderdom, gaafheid en conserveringsgraad?
 Er zijn geen archeologische resten bekend binnen het plangebied. Het plangebied is gesitueerd op een iets verheven, relatief droge zandrug én gelegen tussen prehistorische stroomvalleien. Gelet op deze bijzondere landschappelijke situatie geldt een verhoogde verwachting ten aanzien van kampementen van jagers-verzamelaars uit de steentijden en ten aanzien van nederzettingsterreinen van pre- en protohistorische landbouwersgemeenschappen. In dit opzicht zijn de nabije ontdekking van kampen uit het Mesolithicum (CAI ID224166 en ID981971) en neolithische artefacten (CAI ID 301110) meest relevant. Het voorkomen van een historisch boerenerf is gedocumenteerd vanaf het laatste kwart van de 17de eeuw. Oudere voorgangers zijn niet vastgesteld maar niet uit te sluiten.
 Binnen het plangebied zijn nog relatief gave bodems en dus gave archeologische resten te verwachten. Gezien de beperkte diepteligging van de verwachte resten is de kans evenwel klein dat nog een organische component vertegenwoordigd kan zijn. Deze kunnen wel voorkomen op grotere dieptes.
- IV. Wat is de invloed van de geplande werkzaamheden op (eventuele) archeologische resten en op welke manier kan hiermee bij de planuitvoering worden omgegaan?
 Algemeen mag gesteld dat er nog onvoldoende archeologisch onderzoek is uitgevoerd in het plangebied. Er is onvoldoende zekerheid over de aardkundige opbouw en bovenal ontbreekt er een sluitende inventaris van bekende vindplaatsen binnen het plangebied. Hierdoor blijft een specifieke beschrijving van de planeffecten tot heden onmogelijk. Er wordt voorzien in de sloop van bestaande gebouwen, het verwijderen van verhardingen en houtachtige gewassen, verwijdering van 30 cm teelaarde, nivelleren en herprofieleren van het terrein, nieuwbouw van 15 woningen op

strookfundering met carport en installatie regenwaterput, betonverharding van omgevende perceel, aanleg van grachten en een wadi. Voorlopig wordt aangenomen dat de beschreven werken het archeologisch relevante niveau integraal bedreigen..

2.3.2 Assessment

Met het bureauonderzoek is de inventarisatieopdracht van het archeologisch vooronderzoek maar gedeeltelijk gerealiseerd en is de veiligstelling van eventueel aanwezig waardevol archeologisch erfgoed binnen het plangebied niet gegarandeerd. Er is voorlopig een hoog archeologisch potentieel vastgesteld maar deze blijft gelimiteerd vanwege onvoldoende gepubliceerde aardkundige data. Ook het ontbreken van een exhaustieve inventaris van vindplaatsen binnen de grenzen van het plangebied hindert en maakt aanvullend archeologisch vooronderzoek noodzakelijk.

Er wordt voorgesteld om in eerste instantie middels een landschappelijk booronderzoek een gedetailleerder beeld te krijgen van de aardkundige opbouw van het plangebied. Het vaststellen van de diepteligging en gaafheid van nog verwachte podzol middels beschrijving en evaluatie van aanwezige bodemhorizonten vormen de hoofddoelstelling van dit booronderzoek. Het bepalen van de ruimtelijke impact van het historische landgebruik vormt een tweede hoofddoelstelling van het booronderzoek.

Indien na het landschappelijk onderzoek gaaf bewaarde vindplaatsen uit de steentijden worden vermoed, is archeologisch booronderzoek aangewezen. Dit booronderzoek dient eerst de archeologische inventarisatie en kan bij positief resultaat geïntensifieerd opdat waardering kan plaatsvinden. Mogelijkerwijs kunnen eventuele steentijd artefactensites enkel gewaardeerd middels proefputten. Als na het landschappelijk booronderzoek uitsluitend jongere sporensites worden vermoed, dan kunnen proefsleuven ingezet voor de archeologische inventarisatie.

Indien tijdens het landschappelijk booronderzoek wordt vastgesteld dat enige inrichting of landgebruik een omvangrijke en diepe impact heeft gehad op de ondergrond van het plangebied, en er dus sprake is van een verregaande versnippering van het bodemarchief, dan kan aanvullend archeologisch onderzoek onnodig blijken. Voor het plangebied is uitsluitend een rurale historiek gedocumenteerd. Er zijn geen argumenten gevonden die aanleiding geven tot voortgezet gespecialiseerd archivalisch onderzoek. Geofysisch onderzoek wordt niet weerhouden vanwege aanwezige vegetatie en bebouwing en omdat wordt aangenomen dat eventuele archeologische niveaus of spoorvullingen onvoldoende contrast bieden om interpreteerbare meetresultaten op te leveren. Veldkartering is niet weerhouden omdat vanwege de bodembedekking voor het betrokken perceel een slechte vondstzichtbaarheid geldt.

3 Bibliografie

3.1 Uitgegeven bronnen

-

3.2 Onuitgegeven bronnen

VAN RANST, E. & SYS, C. 2000: Eénduidige legende van de digitale bodemkaart van Vlaanderen (schaal 1: 20000). VLM, op CD-Rom.

3.3 Geraadpleegde websites

<https://www.openstreetmap.org/>

<https://www.google.be/maps>

<http://www.geopunt.be/>

<https://geo.onroerendergoed.be/>

<https://financien.belgium.be/nl/E-services/cadgis>

<https://www.cartesius.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerendergoed.be/>

4 Figurenlijst

Figuur 1: locatie plangebied op topografische laag (bron: openstreetmap.org)	7
Figuur 2: projectie plangebied op kadasterplan (bron: geopunt.be).....	7
Figuur 3: projectie plangebied op orthofoto van maart 2021 (bron: geopunt.be).....	10
Figuur 4: plan bestaande toestand d.d. 21 november 2023 (bron: initiatiefnemer)	11
Figuur 5: Grondplan nieuwe toestand d.d. 21 december 2023 (bron: initiatiefnemer)	12
Figuur 6: topografie en hydrografie in het onderzoeksgebied (bron: geopunt.be).....	17
Figuur 7: topografie in en rond het plangebied met aanduiding terreinprofielen, inzet schaal 1:1000 (bron: geopunt.be).....	18
Figuur 8: projectie plangebied op Quartair profieltypekaart 1/200.000 met aanduiding waterlopen (bron: geopunt.be).....	18
Figuur 9: ZW-NO terreincoupe (bron: geopunt.be)	19
Figuur 10: ZO-NW terreincoupe (bron: geopunt.be)	19
Figuur 11: projectie plangebied op Quartair profieltypekaart 1:50.000 (bron: geopunt.be)	20
Figuur 12: Projectgebied op de geomorfologische kaart van België 1:50.000 (Bron: De Moor 1990)	20
Figuur 13: projectie plangebied op Bodemkaart Vlaanderen (bron: geopunt.be).....	21
Figuur 14: De Grote Kaart van het Brugse Vrije, Claeissenskopie uit 1601 met detail approx. plangebied op inzet	23
Figuur 15: Ferrariskaart uit ca. 1770-1777 met approx. plangebied op inzet op schaal 1:2.500 (bron: geopunt.be)	23
Figuur 16: Vandermaelen kaart uit 1849-1850 met in de detailinzet op schaal 1:3.500 (bron: geopunt.be)	26
Figuur 17: Atlas der Buurtwegen op basis van Popp opname uit 1854 (bron: cartesius.be).....	26
Figuur 18: topografische kaart van 1861 met inzet op schaal 1:2.500 (bron: cartesius.be).....	27
Figuur 19: topografische kaart van 1954 (bron: cartesius.be)	27
Figuur 20: plangebied op een orthofoto uit de zomer van 1971 (bron: geopunt.be)	29
Figuur 21: plangebied op een orthofoto uit 2000-2003 (bron: geopunt.be).....	29
Figuur 22: projectie van de CAI op het GRB Vlaanderen (bron: geopunt.be en Agentschap Onroerend Erfgoed)	31
Figuur 23: archeologische indicatoren en vindplaatsen in het onderzoeksgebied (bron: geopunt.be en Agentschap Onroerend Erfgoed)	31

5 Lijst van bijlagen

1. Topografische kaart met aanduiding plangebied
2. Kadastrale kaart met aanduiding plangebied
3. Plan bestaande toestand
4. Plan nieuwe toestand verkaveling